

Bakalářský studijní program: **Ekonomika a management**

Studijní obor: **Ekonomika veřejné správy a sociálních služeb**

Mechanismy sociální péče v obcích: problematika opatrovnictví

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor: **Lenka FRANEKOVÁ**

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Markéta SANALLA**

Znojmo, 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Mechanismy sociální péče v obcích: problematika opatrovnictví zpracovala samostatně pod odborným vedením PhDr. Markéty Sanalla vedoucí bakalářské práce a že veškeré použité zdroje jsem uvedla v Seznamu použité literatury.

Ve Znojmě dne 05. 04. 2018

.....

Lenka Franeková

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí PhDr. Markétě Sanalla za odborné vedení, cenné rady a připomínky při zpracování bakalářské práce. Rovněž děkuji vedení úřadu Městyse Vranov nad Dyjí za jejich ochotu, vstřícnost, poskytnutí interních předpisů a respondentům, kteří se ochotně zúčastnili mého výzkumu.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor	Lenka FRANEKOVÁ
Bakalářský studijní program	Ekonomika a management
Obor	Ekonomika veřejné správy a sociálních služeb
Název	Mechanismy sociální péče v obcích: problematika opatrovnictví
Název (v angličtině)	Municipality social care mechanisms: the issues of custodial care

Zásady pro vypracování:

Cíl práce: Cílem práce je vytvořit návrh pro efektivní využití a práci se statutem opatrovnictví, který spadá pod záležitosti samostatné působnosti obcí. Dílčím cílem je zhodnotit stav sociální péče v dílci obcí a přinést návrh, jak tuto oblast zefektivnit. Práce bude směřována na vybraný vzorek obcí v regionu Znojmo.

Postup práce:

1. Zpracovat literární rešerši.
2. Provést analýzu současného stavu fungování sociální péče obcí s důrazem na statut opatrovnictví.
3. Vypracovat dotazníkové šetření mezi dotčenými úředníky.
4. Vyhodnotit dotazníkové šetření.
5. Vytvořit návrh pro zefektivnění na základě výsledků průzkumu a provedených analýz.

Metody: literární rešerše, analýza, dotazníkové šetření

Rozsah práce: 40 - 55

Seznam odborné literatury:

1. KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 544. s. ISBN 978-80-7357-585-4.
2. POMAHAČ, Richard. *Veřejná správa*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství C. H. Beck, 2013, 335 s. ISBN 978-80-7400-447-6.
3. PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. 2.vyd. Praha: ASPI, 2007, 179 s. ISBN 978-80-7357-255-6.
4. SIROVÁTKA, Tomáš a Petr MAREŠ. *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*. 1. vyd. Brno: MÚ v Brně, 2003, 272 s. ISBN 80-210-3048-8.

Datum zadání bakalářské práce: duben 2017

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2018

Lenka FRANEKOVÁ
student

PhDr. Markéta SANALLA
vedoucí bakalářské práce

Ing. Mirka WILDMANNOVÁ, Ph.D., MBA.
garant studijního oboru

doc. Ing. Hana BŘEZINOVÁ, CSc.
rektorka SVŠE Znojmo

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá mechanismy sociální péče v obcích, se zaměřením na specifika tzv. opatrovnictví. Oblast sociální péče je součástí sociální politiky, prostřednictvím které jsou řešeny veškeré životní situace. Práce zkoumá daný problém v regionu Vranovsko, kde studuje mechanismy financování a oblast sociální péče. Snahou práce je analyzovat stávající situaci a případnou připravenost obcí vykonávat veřejné opatrovnictví v kontextu finančního a personálního zabezpečení a navrhnout, jak tuto oblast zefektivnit. Údaje byly zjištěny a následně vyhodnoceny prostřednictvím dotazníkového šetření, které proběhlo ve všech 22 obcích mikroregionu Vranovsko. Součástí praktické části je i návrh opatření na podporu veřejného opatrovnictví.

Klíčová slova: sociální, obec, opatrovnictví, financování, mikroregion

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with mechanisms of social care in municipalities with the focus on custodial care issues. The area of social care comes under the social policy, which deals with all kinds of life situations. The thesis focuses on the Vranovsko region, where it studies the financial mechanisms as well as the social care area. The objective of the thesis is to analyze the current situation and the potential readiness of the municipalities to carry out the custodial care in both financial and human resources context and to propose how to achieve higher efficiency in this area. The data were acquired and analysed by the means of a questionnaire conduct in all 22 municipalities of the Vranovsko micro region. The practical part contains a proposal of measures to support the public custodial care.

Key words: social, municipality, custodial care, financing, micro region

OBSAH

1	ÚVOD	9
2	CÍL PRÁCE A METODIKA	10
3	TEORETICKÁ ČÁST	11
3.1	VYMEZENÍ POJMU SOCIÁLNÍ POLITIKA	11
3.1.1	Definice sociální politiky.....	12
3.1.2	Funkce sociální politiky	13
3.1.3	Objekty a subjekty sociální politiky	13
3.2	SOCIÁLNÍ POLITIKA OBCÍ	14
3.2.1	Role obce v sociální problematice.....	14
3.2.2	Hospodaření obce s důrazem na výdaje v sociální oblasti	15
3.3	KOMUNITNÍ PLÁNOVÁNÍ OBCE	16
3.3.1	Komunitní plán.....	16
3.3.2	Komunitní plánování sociálních služeb.....	17
3.3.3	Cíl komunitního plánování a přínos pro obec	18
3.3.4	Zpracování komunitního plánu.....	19
3.4	SOCIÁLNÍ PRÁCE	19
3.4.1	Vymezení pojmu sociální práce, cíle sociální práce.....	20
3.4.2	Metody a teorie sociální práce.....	20
3.4.3	Etika sociální práce.....	21
3.4.4	Sociální práce na úrovni obecního úřadu	22
3.5	INSTITUT OPATROVNICTVÍ	23
3.5.1	Opatrovnictví (vznik, ustanovení opatrovníka, výkon, zánik)	23
3.5.2	Výkon veřejného opatrovníka dle typu obce.....	24
3.5.3	Výkon veřejného opatrovnictví a sociální práce	26
3.5.4	Mechanismus financování obce jako veřejného opatrovníka.....	27
3.6	SHRNUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI PRÁCE	29
4	PRAKTICKÁ ČÁST	30
4.1	ZKOUMANÝ REGION: MIKROREGION VRANOVSKO.....	30
4.1.1	Sdružení pro rozvoj a obnovu obcí Vranovska	31
4.1.2	Typologie obcí.....	32
4.1.3	Mechanismy financování obcí ve zkoumaném regionu	32
4.1.4	Sociální péče v mikroregionu Vranovsko	33
4.1.5	Veřejný opatrovník.....	34
4.1.6	Problémy obcí při výkonu funkce veřejného opatrovníka.....	35
4.1.7	Postupy výkonu veřejného opatrovníka	36

4.1.8	Městys a Úřad městyse Vranov nad Dyjí	37
4.1.9	Městys Vranov nad Dyjí – veřejný opatrovník	38
4.2	PRŮZKUM VEŘEJNÉHO OPATROVNICTVÍ	40
4.2.1	Dotazníkové šetření	41
4.2.2	Návrhy na podporu veřejného opatrovnictví	48
5	ZÁVĚR	51
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	53
7	SEZNAM TABULEK, OBRÁZKŮ A GRAFŮ	56
8	SEZNAM PŘÍLOH	57
9	PŘÍLOHY	58

1 ÚVOD

Role a výkon veřejného opatrovníka je stále velmi diskutované téma, které nemá přesně definovaná pravidla výkonu této funkce, má nedostatečnou oporu v legislativě a v literatuře. Pokud opatrovníkem nemůže být příbuzný nebo osoba blízká, ustanoví soud opatrovníkem obec.

Veřejný opatrovník, tedy obec, je pro mnohé občany záchranou a jedinou cestou k zajištění kvalitního způsobu života. Součástí diskuze o veřejném opatrovnictví je otázka, které obce by měly veřejné opatrovnictví vykonávat, tedy zda ponechat výkon opatrovnictví všem obcím nebo pouze obcím III. typu. Malé obce, tzn. obce I. a II. typu, se však výkonu opatrovnictví nebrání, naopak zastávají názor, že jsou lidem blíže, navzájem se znají a důvěřují si a především mají možnost okamžitého zásahu v případě neočekávané situace.

Práce představuje pojem sociální politika, prostřednictvím které jsou řešeny veškeré životní situace, řešené v obcích (narození, vzdělání, zdraví, zaměstnanost, mateřství, ztráta bydlení, chudoba, ochrana menšin, stáří) a je nedílně propojena s pojmy životní úroveň a solidarita. Jedním ze subjektů sociální politiky jsou právě obce, které zpracovávají komunitní plán, zajišťují svým občanům kvalitní a důstojné životní podmínky, zabezpečují výkon sociální práce a sociálních služeb.

Smyslem práce je vymezení institutu opatrovnictví, výkonu opatrovnictví dle typu obce, vzdělanosti, pravomocí pracovníků vykonávajících veřejného opatrovníka a problémů spojených s výkonem opatrovnictví. Práce rozebírá tezi, že výkon opatrovnictví je pro obce finančně a personálně velmi náročný a bude se především snažit najít řešení, jak celý tento systém co nejvíce zefektivnit.

2 CÍL PRÁCE A METODIKA

Cílem bakalářské práce na téma „Mechanismy sociální péče v obcích: problematika opatrovnictví“ jsou návrhy na zefektivnění a podporu výkonu veřejného opatrovnictví nejen v mikroregionu Vranovsko, zjištění stávající situace a případné připravenosti obcí vykonávat veřejné opatrovnictví v kontextu finančního a personálního zabezpečení.

Dílčím cílem práce je na základě literární rešerže dostupných zdrojů vypracovat teoretickou část. Na základě získaných informací pak následně zpracovat praktickou část.

Praktická část blíže specifikuje mikroregion Vranovsko, který je výzkumným regionem pro tuto problematiku, typy jednotlivých obcí, jejich financování, mechanismy sociální péče a přibližuje chod Úřadu městyse Vranov nad Dyjí - obce s pověřeným obecním úřadem.

Pro sběr informací k výkonu veřejného opatrovnictví na jednotlivých obcích, bude prostřednictvím webové stránky www.survio.com vytvořen dotazník, který bude na jednotlivé obce mikroregionu rozeslán prostřednictvím e-mailové pošty.

Výsledky dotazníkového šetření budou následně analyzovány a zpracovány do tabulek a grafů. Na základě zjištěných dat budou vytvořeny návrhy pro efektivní využití a práci s institutem opatrovnictví, který spadá pod záležitosti samostatné působnosti obcí.

3 TEORETICKÁ ČÁST

Celosvětové problémy – snižování porodnosti, stárnutí populace, nezaměstnanost, rodiče samoživitelé, dluhy, bezdomovectví – všechny tyto faktory vytváří problém chudoby a sociálního vyloučení. Úkolem sociální politiky je tyto rizika eliminovat. Sociální politika se orientuje na člověka, předchází vzniku sociálních problémů nebo řeší již vzniklé problémy, na straně druhé však z mnoha lidí vytváří závislé na dávkách. Sociální politika by měla motivovat, dokázat každému, že je užitečný, ale zároveň i nutit každého jedince se postarat sám o sebe a nebýt závislý na sociálním systému.

Nedílnou součástí uskutečňování sociální politiky jsou také samosprávné obce, jakožto subjekty, které jsou nejbližší k občanům. Obec zná strukturu svého obyvatelstva, podmínky, ve kterých žije, jejich problémy, rodinné a sociální vazby, protože s nimi denně komunikuje prostřednictvím mateřské školy, základní školy, zdravotnického zařízení, pronájmu obecních budov a bytů, hřiště, kulturních akcí, odpadového hospodářství, bezpečnosti a různých spolků.

Obce se staly důležitým partnerem úřadu práce a významně se podílejí na výkonu aktivní politiky zaměstnanosti (rekvalifikace, veřejně prospěšné práce, výkon veřejné služby, nabídka přiměřeného bydlení, vyhodnocení podmínek případu hodného zvláštního zřetele pro nárok na doplatek na bydlení u osob užívajícím jiný než obytný prostor, ubytovací zařízení a část bytu, výkon sociální práce u klientů úřadu práce).

3.1 Vymezení pojmu sociální politika

Sociální politika řeší různé sociální události – životní situace, které Tomeš (2010, s. 189) kategorizuje jako:

- „přirozené (fyziogenní) – biologické (narození, dospívání, těhotenství, stáří), sociální (životní start, založení rodiny);
- nepřirozené (patogenní) – biologické (nemoc, invalidita), sociální (diskriminace, nezaměstnanost, dezintegrace, chudoba apod.).“

Sociální politika se orientuje především na člověka, rozvíjí jeho životní podmínky, kvalitu jeho života a je politikou v pravém slova smyslu. „Politika je procesem záměrného ovlivňování jednání jednotlivců i institucí. To, že se připravuje nějaké rozhodnutí, však není nezávislé na situaci, v níž se dané společenství nachází.“ (Potůček, 1995, s. 49)

Obrázek 1: Názory na zajištění vybraných oblastí sociální politiky v ČR

Zdroj: ČTK, c2018

3.1.1 Definice sociální politiky

Listina základních práv a svobod je jedním ze základních dokumentů České republiky, který prostřednictvím hlavy čtvrté „Hospodářská, sociální a kulturní práva“ vlastně vymezuje pojem sociální politika a garantuje práva občanům.

Krebs (2015, s. 19) uvádí, že „sociální politiku je nutno – a v jistém slova smyslu především – vnímat jako celek, jako určitý systém s četnými vnitřními komplikovanými vazbami i s vazbami na ostatní prvky společenského systému. Sociální politika je tedy úzce vázána i na své společenské okolí. Je tedy vždy specifická v každé zemi a době, ale jsou jí zároveň vlastní i určité společenské znaky.“ Sociální politika je věcí státu, který na jedné straně vymezuje pravidla sociální politiky a na straně druhé je jejich vykonavatelem.

Tomeš (2010, s. 29) definuje sociální politiku jako „zájem:

- vztahující se ke zlepšování nebo změně společenských poměrů;
- systematicky sledovaný;
- cílený na životní úroveň jedince;
- projevující se v úsilí nebo činnosti;
- zaměřený na fungování nebo transformaci vlastního či cizího sociálního systému.“

Petrášek (2007, s. 11) říká „sociální politika je investicí do lidí a tím i investicí do sociálního a ekonomického rozvoje společnosti. Perspektiva takové sociální politiky je perspektivnou dlouhodobé prosperity zajišťované především sociálními investicemi do lidského potenciálu. Tato perspektiva musí převážet nad hlediskem krátkodobého zisku, hledajícím okamžité úspory v oblasti vkladů do zkvalitňování lidského potenciálu.“

3.1.2 Funkce sociální politiky

Sociální politika provází každého z nás od narození po celý život. Prostřednictvím sociální politiky jsou řešeny veškeré životní situace každého jedince (narození, vzdělání, zdraví, zaměstnanost, mateřství, ztráta bydlení, chudoba, ochrana menšin, stáří) a je tedy rozdělena do několika oblastí: politika zaměstnanosti, zdravotní, vzdělávací, bytová a rodinná politika.

Funkce sociální politiky mají na objekty svého působení velice diferencovaný vliv a působí na společnost jako celek, jedná se o funkci ochrannou (zmírnění nebo odstranění určitých sociálních událostí), rozdělovací a přerozdělovací (rozdělování důchodů a prostředků sloužících ke zdokonalení života a osobnostnímu rozvoji), homogenizační (stejně šance pro všechny v oblastech vzdělání, zaměstnanosti, péči o zdraví), stimulační (ovlivňování vývoje sociálních a ekonomických procesů) a preventivní (snaha předcházet nepříznivým sociálním situacím). (Krebs, 2015, s. 56-63)

3.1.3 Objekty a subjekty sociální politiky

Objekty sociální politiky jsou všichni obyvatelé dané země – jednotlivci nebo určité skupiny, kterým jsou opatření sociální politiky určeny. „Objekty sociální politiky jsou podle charakteru a účelu jednotlivých opatření různě strukturovány – např. z hlediska věku, pohlaví, vzdělání, příjmů, ekonomické aktivity, dětnosti rodin apod.“ (Krebs, 2015, s. 50)

Mezi subjekty sociální politiky patří vláda, ministerstva, finanční úřady, úřady práce, kraje, obce, pojišťovny, zaměstnavatelé, církve, občanská sdružení, charitativní instituce, občané a domácnosti. „Subjekty jsou ti, kdo mají zájem, vůli, schopnosti, předpoklady, možnosti a prostředky k určité sociální činnosti či chování a kdo takové činnosti a chování mohou iniciovat a naplňovat.“ (Krebs, 2015, s. 50)

3.2 Sociální politika obcí

Snahou každé obce¹ je zajistit pro své občany kvalitní a vyhovující životní podmínky ve všech oblastech – zdraví, vzdělanost, bydlení, rodina, zaměstnání. Jak je uvedeno v zákoně „Obec v samostatné působnosti ve svém územním obvodu dále pečuje v souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů. Jde především o uspokojování potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku.“ (Zákon číslo 128/2000 Sb., § 35)

3.2.1 Role obce v sociální problematice

Role obcí v sociální politice je nepostradatelná. „Sociální politika je jednou z nejdůležitějších funkcí veřejné správy. Současná situace v České republice se vyznačuje naprosto dominantní rolí státu. I z pohledu radnic – zpravidla vše, co souvisí se sociální oblastí, je vnímáno jako „státní záležitost“. Tento přístup má své opodstatnění. Pramení ze skutečnosti, že sociální agendy byly v minulosti během nejrůznějších reforem veřejné správy několikrát přesouvány ze státních na samosprávné úřady a zpět.“ (Obce a sociální politika, 2015)

Dominantní úlohu v sociální oblasti (systém státní sociální podpory, ochrana ohrožených dětí, oddělení sociální prevence) hrály do konce roku 2002 okresní úřady. Od roku 2003 přešla agenda sociálně právní ochrany dětí, péče o nepříznivé občany, dávky a služby sociální péče o zdravotně postižené občany na obecní úřady s rozšířenou působností². Během dalších let se pravomoci obcí v sociální oblasti postupně omezovaly. Systém sociálních služeb a oblast zaměstnanosti, kterou převzali v roce 1990 úřady práce, se vyvíjeli zcela samostatně.

¹ Obec se řídí Zákonem č. 128/2000 sb., o obcích (obecní zřízení). Dle tohoto zákona „je obec základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvořící územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Obec je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek. Obec vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů; při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem. Obec je samostatně spravována zastupitelstvem obce; dalšími orgány obce jsou rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce. Město je samostatně spravováno zastupitelstvem města; dalšími orgány města jsou rada města, starosta, městský úřad a zvláštní orgány města. Městys je samostatně spravován zastupitelstvem městyse; dalšími orgány městyse jsou rada městyse, starosta, úřad městyse a zvláštní orgány městyse. Obec spravuje své záležitosti samostatně – samostatná působnost. Státní správu, jejíž výkon byl zákonem svěřen orgánu obce, vykonává tento orgán jako svou přenesenou působnost.“ (Zákon o obcích, § 1,2,5,7)

² „Jako obecní úřad obce s rozšířenou působností je pro účel výkonu přenesené působnosti označován v zákonech a jiných právních předpisech, popřípadě aktech řízení a úkonech podle § 61 odst. 2 písm. b) obecní úřad, který, vedle přenesené působnosti podle § 61 odst. 1 písm. a) a vedle přenesené působnosti podle § 64, vykonává v rozsahu jemu svěřeném zvláštními zákony přenesenou působnost ve správním obvodu určeném prováděcím právním předpisem.“ (Zákon o obcích, § 66)

Role obcí se v průběhu let měnila. „Obecní úřady byly do jisté doby místem, kde se „vyplácejí sociální dávky“. V 90. letech šlo například o dávky tzv. sociální potřeby, v dalším desetiletí o dávky pomoci v hmotné nouzi (i na dávky nakonec došlo, když zatím poslední významnou změnou bylo soustředění všech dávkových systémů na úřadech práce). Vnímání sociální politiky tak začalo do jisté míry splývat právě s dávkovou problematikou. Sociální dávky jsou však jen jedním z nástrojů sociální pomoci Odpovědnost za řízení a financování základních nástrojů sociální pomoci (sociální práce, sociální služby, sociální dávky) to vše je však rozděleno mezi rozličné úřady působící na různých úrovních veřejné správy“. (Obce a sociální politika, 2015)

V současné době jsou pravomoci a povinnosti obcí v sociální oblasti upraveny zákonem č. 108/2006 Sb. Zákon o sociálních službách, § 92–94 a zákonem č. 111/2006 Sb. Zákon o pomoci v hmotné nouzi, § 63-65. Spolupráci územně samosprávných celků a Úřadu práce v oblasti aktivní politiky zaměstnanosti řeší zákon č. 435/2004 Sb. Zákon o zaměstnanosti.

3.2.2 Hospodaření obce s důrazem na výdaje v sociální oblasti

Hospodaření obce je upraveno zákonem č. 128/2000 Sb., Zákon o obcích (obecní zřízení), zákonem č. 250/2000 Sb., Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a zákonem č. 218/2000 Sb., Zákon o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla). Obec má svůj majetek a hospodaří na základě rozpočtu obce, který je sestavován vždy na kalendářní rok, příjmy i výdaje jsou rozděleny na jednotlivé položky a paragrafy. Rozpočet schvaluje zastupitelstvo obce. Příjmy obce tvoří daňové, nedaňové, kapitálové příjmy a dotace. Výdaje především na vzdělání, kulturu, tělovýchovu, zdravotnictví, bezpečnost, bydlení, komunální služby, sociální věci, životní prostředí, veřejná správa. Obec vede účetnictví dle zákona o účetnictví.

„Agenda sociálně-právní ochrany je plně hrazena účelovou státní dotací, financování úkolů vyplývajících ze zákona o sociálních službách a zákona o pomoci v hmotné nouzi probíhá v rámci souhrnného příspěvku na výkon státní správy³. Ten není účelově zacílen. Záleží tedy na managementu úřadu, do kterých oblastí správy bude tento příspěvek rozdělen.“ (Macela, 2015) Výdaje v oblasti sociální práce jsou hrazeny z části z vlastních prostředků obce, z části druhé z dotací státního rozpočtu. Příspěvek na výkon sociální práce (s výjimkou agendy sociálně –

³ Oba zmíněné zákony sice obsahují ustanovení o možnosti poskytovat obcím na tyto činnosti účelovou dotaci, které bylo navíc nedávno novelizováno. Důležité však je, kolik prostředků a v jaké struktuře jsou ve státním rozpočtu na tuto položku vyčleněny. K faktické realizaci ustanovení tak prozatím nedošlo.

právní ochrany dětí) je formou dotace ze státního rozpočtu poskytován krajům, obcím s rozšířenou působností, hlavnímu městu Praha, obcím s pověřeným obecním úřadem a vojenským újezdům na výdaje spojené s osobními náklady, provozními náklady, dlouhodobým majetkem, službami.

3.3 Komunitní plánování obce

Komunitní plánování vychází z pojmů: komunita, komunitní práce, komunitní plánování. Definice těchto pojmů se během poslední doby velmi výrazně pozměnila a nabyla na svém významu. „Z hlediska obce lze komunitní plánování pojmut jako souhrnný název pro aktivní úsilí obce o dlouhodobé a průběžné zapojování veřejnosti do záležitostí komunity, jejich plánování a v neposlední řadě i rozhodování o nich. Pojem komunita není v našem právním řádu termínem legislativním ani správním. Tento pojem se především váže na aspekty sociálně psychologické, respektive sociologické.“ (Úlehla, 2002 cit. dle Pilát, 2015, s. 34)

Komunita vždy označovala určité uskupení osob na daném území se společným cílem. „Pomocí komunitního plánování lze plánovat sociální služby v komunitě tak, aby především odpovídaly místním potřebám, aby byly poskytovány efektivně a na plánování sociálních služeb participovali (nebo měli možnost participovat) všichni, jichž se to týká.“ (Pilát, 2015, s. 35)

3.3.1 Komunitní plán

Komunitní plán je výsledkem komunitního plánování – co je možné a co je potřebné v dané obci. Potřeby, priority a směry rozvoje služeb jsou stanoveny lidmi, kteří v obci žijí v daném čase, komunitní plán by měl být tedy aktualizován dle měnících se potřeb občanů.

Obsah komunitního plánu (MPSV, 2002):

- popis a analýza existujících zdrojů (soupis a popis státních, obecních i nestátních poskytovatelů sociálních služeb a souvisejících služeb – zdravotnictví, školství, pracovní příležitosti, volný čas, možnosti práce dobrovolníků, možnosti sousedské výpomoci)
- statistické, sociologické, demografické údaje (např. věkové složení obyvatel regionu, porodnost a úmrtnost, prognózy demografického vývoje)
- popis a analýzu existujících přání a potřeb obyvatel v oblasti sociálních služeb
- představu budoucnosti sociálních služeb – stanovení priorit a cílů rozvoje služeb

- časový plán postupu prací a zásady, které je třeba při zpracování a naplňování plánu dodržet
- způsob, jakým budou jednotliví účastníci na místní úrovni zapojeni do vytváření a naplňování komunitního plánu – stanovení podílů odpovědnosti a závazků jednotlivých účastníků
- způsob, jakým bude komunitní plán sledován, vyhodnocován a případně měněn

3.3.2 Komunitní plánování sociálních služeb

Na základě znalostí obyvatel dané obce a místních podmínek jsou obce schopny vytvořit komunitní plán. „Pomocí komunitního plánování lze plánovat sociální služby v komunitě tak, aby především odpovídaly místním potřebám, aby byly poskytovány efektivně a na plánování sociálních služeb participovali (nebo měli možnost participovat) všichni, jichž se to týká.“ (Pilát, 2015, s. 49)

Pro obec je tedy nutné navázat kontakty a neustále prohlubovat vztahy s veřejností. Pokud jsou známy názory a potřeby cílových skupin uživatelů, je pro obec celý proces komunitního plánování snazší a systém sociálních služeb se stává pro veřejnost srozumitelnější a transparentnější.

Dle § 94 zákona č. 108/2006 Sb. Zákon o sociálních službách obec:

- a) zjišťuje potřeby poskytování sociálních služeb osobám nebo skupinám osob na svém území,
- b) zajišťuje dostupnost informací o možnostech a způsobech poskytování sociálních služeb na svém území,
- c) spolupracuje s dalšími obcemi, kraji a s poskytovateli sociálních služeb při zprostředkování pomoci osobám, popřípadě zprostředkování kontaktu mezi poskytovatelem a osobou,
- d) může zpracovat střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve spolupráci s krajem, poskytovateli sociálních služeb na území obce a za účasti osob, kterým jsou poskytovány sociální služby,
- e) spolupracuje s krajem při přípravě a realizaci střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje; za tím účelem sděluje kraji informace o potřebách poskytování sociálních služeb osobám nebo skupinám osob na území obce, o možnostech uspokojování těchto potřeb prostřednictvím sociálních služeb a o jejich dostupných zdrojích,

- f) spolupracuje s krajem při určování sítě sociálních služeb, které jsou potřebné pro zajištění potřeb osob na území obce a spoluvytváření podmínek pro zajištění potřeb těchto osob.

3.3.3 Cíl komunitního plánování a přínos pro obec

Komunitní plánování je složitý proces, založený především na partnerství mezi uživateli (osoby znevýhodněné, osoby v nepříznivé nebo tíživé situaci), zadavateli (obce, kraje) a poskytovateli sociálních služeb (neziskové organizace, zřizované organizace, soukromé společnosti), kde základem je především spolupráce mezi všemi zúčastněnými – princip triády.

Výsledkem komunitního plánování je fungující a efektivní systém sociálních služeb na daném místě, odpovídající potřebám občanů. „Cílem komunitního plánování pro obec je posilovat sociální soudržnost komunity, podpora sociálního začleňování a předcházení sociálnímu vyloučení jednotlivců i skupin“ (Komunitní plánování – věc veřejná, 2002). „Výstupem komunitního plánování sociálních služeb jsou konkrétní cíle a konkrétní popis kroků k jejich dosažení včetně časového plánu a finanční kalkulace každého kroku. Tyto cíle jsou nutně svou povahou kompromisní – jsou kompromisem mezi cíli zadavatele, poskytovatelů a uživatelů“ (Pilát, 2015, s. 63)

Přínos komunitního plánování pro obec (Komunitní plánování – věc veřejná, 2002):

- „zapojuje všechny účastníky systému sociálních služeb (tedy uživatele, poskytovatele, zadavatele) do přípravy a uskutečňování plánu sociálních služeb a zvyšuje tak podíl občanů na rozhodovacím procesu o způsobu jejich zajišťování, legitimizuje rozhodování řídicích a zastupitelských orgánů a zvyšuje míru zapojení občanů do dění v obci
- podporuje dialog a spolupráci mezi obyvateli, zvyšuje pocit příslušnosti ke komunitě a umožňuje objevovat nové lidské i materiální zdroje
- umožňuje obcím sdružovat stávající zdroje, zvyšuje efektivitu jejich využití
- zvyšuje dostupnost a kvalitu sociálních služeb a rozšiřuje jejich nabídku, zajišťuje, aby sociální služby odpovídaly zjištěným místním potřebám, reagovaly na lokální odlišnosti
- zvyšuje efektivitu investovaných finančních prostředků, protože je vynakládá jen na takové služby, kterou jsou potřebné.“

3.3.4 Zpracování komunitního plánu

Zpracování komunitního plánu je časově i finančně náročná záležitost. „Při zpracování komunitního plánu je tedy nutné dodržet základní zásady: potřeby, priority a směry rozvoje sociálních služeb musí být stanoveny lidmi, kteří v obci žijí, veškeré činnosti na místní úrovni během přípravy i při naplňování plánu musí být provázány, zkvalitňování sociálních služeb musí být považováno za žádoucí a důležitou součást místní politiky, priority a směry rozvoje sociálních služeb vycházejí z přesvědčení o jedinečnosti, hodnotě, vrozené důstojnosti a právu na sebeurčení každého uživatele sociálních služeb.“ (Základní informace pro obce jako veřejné opatrovníky, str. 30 – 31)

Komunitní plánování je rozděleno do několika fází:

- „přípravná fáze – vznik základního organizačního členění, podpora zapojení významných aktérů, vzdělávání, hledání politické podpory, rozvaha materiálních a personálních zdrojů;
- analyticko – popisná fáze – shromažďování potřebných poznatků jako např. zpracování socio – demografické analýzy území, sumarizace zjištění o potřebách občanů, analýza a evaluace stávající nabídky sociálních služeb, zjišťování stanoviska zadavatelů, sledování dostupných zdrojů statistických dat a administrativních údajů, apod.;
- plánovací fáze – vyjasnění výchozích hodnot, společná vize přiměřeného systému služeb, dlouhodobý výhled rozvoje služeb, formulace priorit pro stanovené období;
- realizační fáze – konkretizace jednotlivých kroků rozvoje, popř. útlumu sociálních služeb ve stanoveném období, sestavení plánu rozvoje sociálních služeb, dohody o spolupráci mezi jednotlivými subjekty.“ (Příručka dobré praxe v oblasti komunitního plánování sociálních služeb, 2013)

3.4 Sociální práce

Sociální práce je jedním z nástrojů sociální politiky. Pojem sociální práce bývá často zaměňován s pojmem sociální služby. Sociální služby jsou nástrojem pomoci lidem v nepříznivé sociální situaci a prostřednictvím sociálního poradenství, sociální péče, sociální prevence, které vykonávají formou terénních, ambulantních a pobytových služeb, např. pečovatelské služby, stacionáře, domovy pro seniory, domovy pro zdravotně tělesně

postižené, azylové doby, domy na půl cesty, krizové pomoci, chráněné bydlení. Výkon sociální práce spočívá v pomoci jednotlivcům, skupinám nebo komunitám zlepšit nebo obnovit jejich schopnost sociálního fungování v jejich přirozeném prostředí.

3.4.1 Vymezení pojmu sociální práce, cíle sociální práce

Sociální práce musí být humánní, cílená a efektivní. „Sociální práce je společenskovední disciplína i oblast praktické činnosti, jejímž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociálních problémů (např. chudoby, zanedbávání výchovy dětí, diskriminace určitých skupin, delikvence mládeže, nezaměstnanosti). Sociální práce se opírá jednak o rámec společenské solidarity, jednak o ideál naplňování individuálního lidského potenciálu.“ (Matoušek, 2001 cit. dle Matouška, 2008, s. 11)

Sociální práce vychází z několika vědních disciplín (psychologie, sociologie, právo, ekonomika, lékařství, etika, pedagogika), na základě kterých je schopna řešit problémy lidí nacházejících se v tíživé situaci na profesionální úrovni. Podmínky poskytování pomoci a předpoklady k výkonu sociálního pracovníka vymezuje zákon č. 108/2006 Sb. Zákon o sociálních službách. Sociální práce by měla naučit jednotlivci nebo skupině pomáhat tak, aby se každý naučil pomáhat sám sobě a začlenil se do běžného života.

Cíle sociální práce dle americké asociace sociálních pracovníků:

1. „podpořit schopnost klienta řešit problém, adaptovat se na nároky a vyvíjet se.
2. zprostředkovat klientovi kontakt s agenturami, které mu mohou poskytnout zdroje, služby a potřebné příležitosti.
3. napomáhat tomu, aby systémy podpory klientů pracovaly humánně a efektivně (profesionální sociální pracovník může mít roli poskytovatele, organizátora služeb, supervizora, konzultanta a také roli obhájce klientových zájmů).
4. rozvíjet a zlepšovat sociální politiku.“ (Zastrow, 1995, cit. dle Matouška, 2008, s. 13)

3.4.2 Metody a teorie sociální práce

Metody a teorie sociální práce se vyvíjely mnoho let, postupně se obohacovaly o poznatky z jiných vědních oborů. „Sociální práce používá postupy vázané na práci s jednotlivcem, skupinou, rodinou, komunitou...Dále se pak jedná o postupy vázané na aktuální situaci, na sociální znevýhodnění na začátku života, předvídatelné a nepředvídatelné sociální události, případně na postupy vázané na relevantní vztahový kontext, na konkrétní skupinu, kterou může

být rodina, vrstevnická skupina, organizace. Nezastupitelné místo mají postupy vázané i na systémové vazby, tzn. regionální, národní i nadnárodní sociální politiku.“ (Gulová, 2011, s. 54)

Mezi základní metody a teorie sociální práce patří dle Gulové (2011, s. 54 -66):

1. případová práce – sociální pracovník hledá optimální řešení pro konkrétního jedince v dané situaci ve vazbě na rodinu, přátele a okolí, ve kterém se nachází.
2. krizová intervence – spočívá v okamžité podpoře klienta při zvládání krizové životní situace (v rodině, ve škole, v zaměstnání, ve vztazích)
3. práce se skupinou – se společným cílem (senioři, matky s dětmi, lidí se závislostí, handicapovaní), založená především na důvěře a mlčenlivosti všech zúčastněných
4. terénní sociální práce – sociální pracovník pracuje s klientem v jeho přirozeném prostředí (domov, škola, zaměstnání). Používá se v případech, kdy klient z nějakého důvodu nechce nebo nemůže sociálního pracovníka vyhledat
5. komunitní práce – probíhají přímo v prostředí komunity, uprostřed konfliktů, sociální pracovník spolupracuje s nízkoprahovým zařízením, poradenským centrem
6. práce s rodinou – spolupráce sociálního pracovníka s problémovými rodinami (konflikty z důvodu rozvodu, týrání v rodině, nedostatečné finanční zajištění, problémy s výukou) a společně s ostatními státními i nestátními organizacemi se snaží předcházet, zmírnit či úplně eliminovat jejich problémy
7. mediace – probíhá za účasti mediátora, který hledá řešení problémů
8. skupinová práce – vedení podpůrných či vzdělávacích skupin, založené na společném sdílení zkušeností, zájmů s cílem společného řešení problémů
9. teorie sociální práce a jejich význam pro praktickou aplikaci
10. dobrovolnictví - nadšenci, kteří přinášejí lidskost a přátelství jedincům nebo skupinám, kteří potřebují pomoc, bez nároku na odměnu s maximálním nasazením a touhou něco změnit.

3.4.3 Etika sociální práce

Etika sociální práce je souborem norem, požadavků a základních hodnot (lidství, úcta, svoboda, sociální spravedlnost, komplexnost, profesionalita). „Etický kodex sociálních pracovníků v ČR předpokládá etické zásady, etické chování ke klientovi, k zaměstnavateli, ke kolegům, k povolání, k odbornosti, ke společnosti. Etika je především věda o mravnosti, o původu a podstatě morálního vědomí a jednání.“ (Matoušek, 2008, cit. dle Gulová, 2011, s. 39)

Snaha sestavit etický kodex zasahuje to třicátých let dvacátého století, v roce 1976 byl etický kodex vytvořen a v roce 1988 přepracován Mezinárodní federací sociálních pracovníků⁴. V roce 1990 jiná skupina ustanovila Deklaraci etických principů sociální práce, v roce 1992 ve Washingtonu byly oba tyto návrhy sjednoceny. Výsledný dokument je určen členským organizacím Mezinárodní federace sociálních pracovníků a obsahuje devět zásad sociální práce: nezávislost, osvobození od represe a podřadných životních podmínek, protidiskriminační přístup, demokracie a lidská práva, spoluúčast klientů, ochrana integrity klientů, sebeurčení, odpor proti násilí, osobní zodpovědnost. (Gulová, 2011, s. 40)

3.4.4 Sociální práce na úrovni obecního úřadu

Dle doporučeného postupu č. 1/2012 (2012, str. 10) působnost obecního úřadu typu III v oblasti sociální práce vedoucí k řešení nepříznivé sociální situace a k sociálnímu začleňování je upravena zákonem o sociálních službách. Zákonem o hmotné nouzi je upraveno řešení životní situace formou sociální práce u osob nacházejících se v hmotné nouzi obecním úřadem obce typu II. a újezdním úřadem. Zaměstnanci obecních úřadů, kteří jsou zařazeni jako sociální pracovníci, jsou v souvislosti s výkonem činností sociální práce povinni vést Standardizovaný záznam sociálního pracovníka, který je součástí JIS⁵.

Realizovat a koordinovat činnosti sociální práce na obecní úrovni ukládá sociálním pracovníkům jako povinnost § 92 a § 93a, zákona o sociálních službách, a §7, §63, §64, §65 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Základním cílem metod sociální práce na obecním úřadu je zajištění respektive podpora „sociálního fungování“ klienta (jednotlivce, skupiny, či komunity) v životě obce. Základní rolí sociálních pracovníků je udržet rovnováhu ve vztahu klient a jeho prostředí (obec).

⁴ IFSW (International Federation of Social Workers / Mezinárodní federace sociálních pracovníků) je organizace zasazující se o sociální spravedlnost, lidská práva a společenský rozvoj prostřednictvím rozvoje sociální práce, příkladů dobré praxe a mezinárodní spolupráce mezi sociálními pracovníky a jejich profesními společnostmi. Sídlo IFSW je ve švýcarském Bernu. IFSW je následníkem Stálého mezinárodního sekretariátu sociálních pracovníků, který byl založen v roce 1928 v Paříži a který byl činný až do vypuknutí 2. světové války. V roce 1950 bylo v průběhu Mezinárodní konference sociální práce v Paříži rozhodnuto o vzniku IFSW jako mezinárodní organizace profesionálních sociálních pracovníků. Podmínkou vzniku byl vstup nejméně sedmi národních organizací. Organizace nakonec byla založena v roce 1956 během Mezinárodní konference o sociálním blahobytu v Mnichově. IFSW má regionální sekce v Africe, Asii a Tichomoří, Severní Americe, Latinské Americe a Karibiku a v Evropě. Společnost sociálních pracovníků ČR je členem IFSW od roku 1995. (Společnost sociálních pracovníků ČR, c2017)

⁵ Par. 4a) odst. 1 zákona č. 73/2011 Sb. ZÁKON o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů, Ministerstvo je správcem Jednotného informačního systému práce a sociálních věcí, jehož obsahem jsou údaje nezbytné k plnění úkolů ministerstva a Úřadu práce v oblasti státní sociální podpory, pomoci v hmotné nouzi, příspěvku na péči, dávek pro osoby se zdravotním postižením, sociálně-právní ochrany dětí, státní politiky zaměstnanosti a ochrany zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele podle jiných právních předpisů.

3.5 Institut opatrovnictví

Pojem opatrovnictví je často spojován s pojmem ochrana. „Opatrovnictví je právní institut využívaný v případech, kdy je člověk omezen ve svéprávnosti, nově i tam, kde je člověku svéprávnost zachována, avšak soudním rozhodnutím jsou specifikovány ty oblasti v životě člověka, ve kterých potřebuje podporu či pomoc druhé osoby při rozhodování.“ (Metodika výkonu opatrovnictví, str.11)

Smyslem opatrovnictví je ochrana zájmů a naplňování práv opatrovance. Opatrovanec je označení pro člověka, kterému je ustanoven opatrovník, tj. pro člověka, jehož zájmy je potřeba chránit, nebo jehož zájmy je třeba reprezentovat k ochraně zájmu veřejného. Svěprávnost je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat). Plně svéprávným se člověk stává zletilostí (dovršením osmnáctého roku věku). (Základní informace pro obce jako veřejné opatrovníky, str. 7) Opatrovník by měl znát potřeby a poměry, ve kterých opatrovanec žije, musí s ním být v kontaktu, zajímat se o něj, jeho zdravotní stav, starat se o naplnění jeho práv a chránit jeho zájmy. (Občanský zákoník, § 465 zákona č. 89/2012, odst. 1)

Dle zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník nelze člověka zcela zbavit svéprávnosti, pouze omezit a to v případě, je-li omezení v zájmu člověka. „Soud jmenuje opatrovníka člověku, je-li to potřeba k ochraně jeho zájmů, nebo vyžaduje-li to veřejný zájem. Soud jmenuje opatrovníka zejména tomu, koho ve svéprávnosti omezil, tomu, o kom není známo, kde pobývá, neznámému člověku zúčastněnému při určitém právním jednání nebo tomu, jehož zdravotní stav mu působí obtíže při správě jmění nebo hájení práv“. Opatrovnictví se týká řešení životních oblastí opatrovance: sociální záležitosti, hájení práv, zajištění plnění závazků a povinností opatrovance, finanční záležitosti, majetkové záležitosti, pracovní záležitosti, jednání na úřadech, péče o zdravotní stav.

3.5.1 Opatrovnictví (vznik, ustanovení opatrovníka, výkon, zánik)

Opatrovnictví vzniká rozhodnutím soudu, kde je kromě omezení svéprávnosti opatrovance a jmenování opatrovníka určen rozsah jeho práv a povinností. Opatrovnictví může vzniknout i tzv. ze zákona v případě, když např. dosavadní opatrovník zemřel, nebo když opatrovanec změnil své bydliště. Soud jmenuje opatrovanci opatrovníka na jeho návrh, pokud nenalezne žádnou vhodnou osobu, zpravidla osobu blízkou, jmenuje soud veřejného opatrovníka.

Veřejným opatrovníkem se rozumí obec nebo právnická osoba zřízená touto obcí k plnění úkolů tohoto druhu, kde má opatrovanec bydliště.⁶ Veřejný opatrovník se nemůže opatrovnictví vzdát. Veřejným opatrovníkem nemůže být fyzická osoba, která je provozovatelem zařízení, kde opatrovanec pobývá nebo mu poskytuje služby. Z výkonu opatrovnictví vznikají práva a povinnosti přímo opatrovanci.

Opatrovník nemá postavení zákonného zástupce. Opatrovník nemůže požadovat odměnu za zastoupení opatrovance, odměnu lze přiznat jen za správu jmění, o její výši rozhodne soud s přihlédnutím k nákladům správy, k hodnotě spravovaného majetku, k výnosům z něho a k časové i pracovní náročnosti správy. Opatrovnictví může zaniknout odvoláním opatrovníka. Smrtí opatrovníka nebo jeho odvoláním opatrovnictví nezaniká, pouze automaticky přechází na veřejného opatrovníka, tj. na obec dle místa bydliště opatrovance, a to do doby, dokud soud nejmenuje opatrovanci nového opatrovníka. (Základní informace pro obce jako veřejné opatrovníky, str. 15-20)

3.5.2 Výkon veřejného opatrovníka dle typu obce

Obec nemůže opatrovnictví odmítnout. Faktický výkon opatrovnictví je svěřen zaměstnanci obce dvojím možným způsobem (Základní informace pro obce jako veřejné opatrovníky, str. 30 – 31):

- pracovník obce je pověřen k výkonu opatrovnické funkce ke konkrétní osobě opatrovance v rámci pověření pracovníka (zaměstnance obce) ze strany starosty,
- nebo je výkon opatrovnické funkce obcí svěřen organizačním řádem (který upravuje kompetence jednotlivých úseků obecního úřadu) určitému úseku – odboru, v rámci odboru pak mají osoby pracovníků (zaměstnanců), stanoveny ve funkční náplni výkon opatrovnické funkce, nejde o určení funkce pro konkrétní osobu opatrovance a již tak nemusí být pracovník ustanoven prostřednictvím pověření starosty obce.

⁶ Problematika veřejného opatrovnictví byla velmi diskutována v důsledku jejích nedostatečného právního zakotvení a rozporuplnosti definice pojmu bydliště. „Bydliště“ není totožné s pojmem „trvalý pobyt“, které je používáno zejména v odvětví práva správního. Bydlištěm se rozumí místo, ve kterém osoba bydlí s úmyslem se zde trvale zdržovat, jak vyplývá z ustanovení § 80 odst. Zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Nejvyšší soud svým rozhodnutím ze dne 01. dubna 2017 ve věci sp. zn. 30 Cdo 3379/2016 týkající se řízení o svéprávnosti a opatrovnictví definitivně vyřešil otázku spornosti „bydliště“ a „trvalého pobytu“ při určení opatrovníka. Dle nejvyššího soudu je pro určení takového bydliště důležité naplnění dvou složek. Složka faktická a určující, neboli skutečnost, že se osoba v určitém místě zdržuje a že tam má své společenské a sociální vazby, a dále složka volná, která je vázána na úmysl osoby se na takém místě zdržovat trvale a chtít zde bydlet. Tyto dvě složky musí soud vždy zjistit a posoudit. Není tedy ani věcně správné jako bydliště opatrovance určit místo trvalého pobytu bez dalšího. Toto rozhodnutí je skutečně průlomové – sleduje jak zájmy opatrovanců, protože jde o jejich potřeby, o jejich rozvoj a jejich přání, ale také zájmy obcí, pro které je mnohdy velice náročné vykonávat tuto činnost pro osobu vzdálenou i stovky kilometrů. (Informace pro členy PS SMS ČR pro sociální záležitosti obcí)

Dne 21. 06. 2017 byla publikována ve Sbírce zákonů vyhláška č. 173/2017 Sb., která zavádí novou správní činnost „při výkonu veřejného opatrovnictví“ a mění vyhlášku č. 512/2002 Sb., o zvláštní odborné způsobilosti úředníků územních samosprávních celků. Tato vyhláška nabyla účinnosti dne 01. 07. 2017.

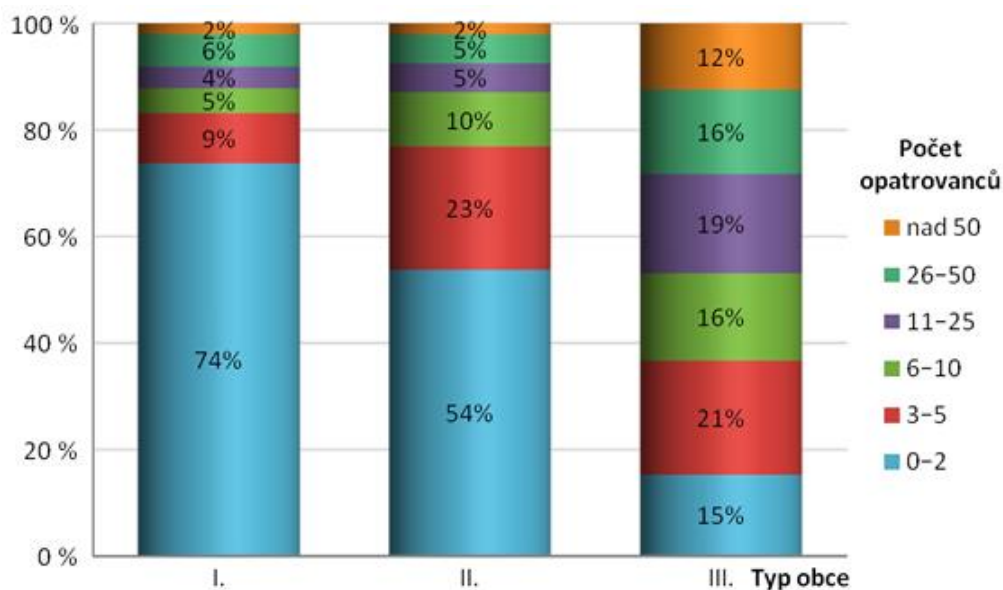
Opatrovnictví na obci I. typu

Na obcích tzv. I. typu zpravidla výkon opatrovnictví zajišťuje starosta obce nebo jím pověřený zaměstnanec, který vede veškerou ostatní agendu – účetnictví, místní poplatky, správu majetku. Tito zaměstnanci včetně starosty obce jsou značně znevýhodněni – chybí dostatečná kvalifikace, metodické řízení, nedostatečná a nedostupná síť sociálních služeb. Velkou výhodou oproti obcím II. a III. typu je dokonalá znalost prostředí a obyvatel dané vesnice.

Opatrovnictví na obci II. a III. typu

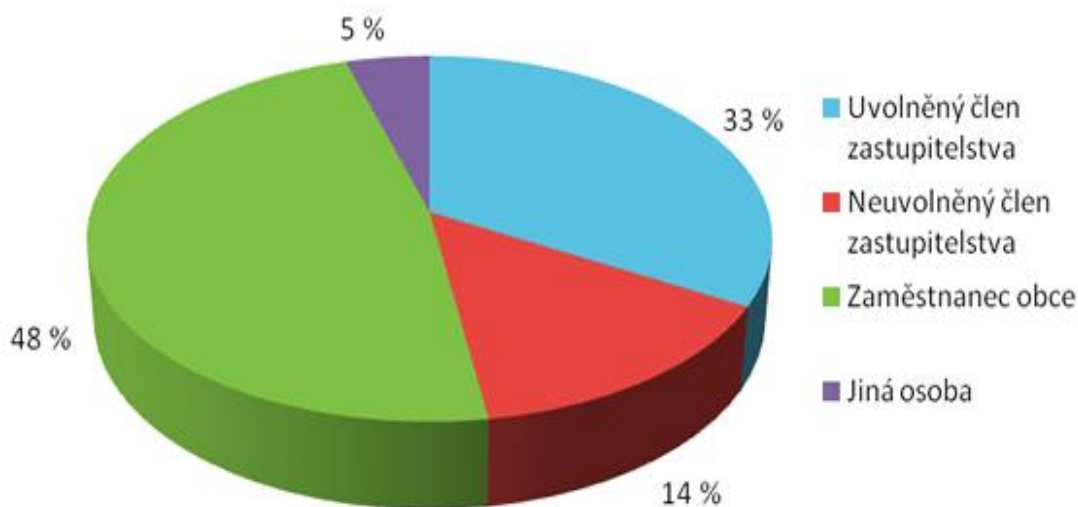
Na obcích tzv. II. a III. typu vykonávají opatrovnictví osoby, které jsou současně zpravidla pověřeny k výkonu sociální práce u těch samých osob, jimž vykonávají opatrovnictví. V případě obcí, kde tyto role v současné situaci rozdělit mezi dvě osoby nelze, by měla osoba vykonávající opatrovnictví i sociální práci reflektovat svoji pozici. Měla by být vedena ke schopnosti poznat, kdy hrozí, že dojde ke střetu zájmu, a mít možnost v takových situacích najít podporu třeba v případových setkáních nebo opatrovnických radách se zastoupením osob, které nepracují na obci.

Obrázek 2: Počet opatrovanců dle typu obce

Zdroj: Deník veřejné správy, c2018

Obrázek 3: Obce dle osoby vykonávající činnost veřejného opatrovníka

Zdroj: Deník veřejné správy, c2018

3.5.3 Výkon veřejného opatrovnictví a sociální práce

Výkon sociální práce a výkon funkce veřejného opatrovníka mají společný cíl – zlepšení podmínek osob a jejich životních podmínek za použití znalostí totožných vědních disciplín. V praxi je však nutné tyto dvě činnosti rozlišit. Veřejný opatrovník řeší za svého opatrovance běžné právní úkony, hospodaří s jeho majetkem, rozhoduje v oblastech jeho zdravotního stavu, předkládá soudu zprávy o výkonu opatrovnictví, zatímco sociální práce je profesionální aktivita zaměřená na pomoc jednotlivci, skupině.

Na mnoha obcích vykonávají opatrovnictví často osoby, které jsou pověřeny výkonem sociální práce. „Sociální práce přistupuje k člověku v kontextu jeho sociálního prostředí, jeho minulosti, od které se odvíjí současnost, a na které je možné stavět budoucnost. Role opatrovníka spočívá především v dohlížení na to, zda je člověku zajištěna veškerá podpora, aby mohl žít co nejvíce samostatně, mohl uplatňovat svá občanská a osobní práva a měl dostatečné vztahové zázemí.“ (Metodika výkonu opatrovnictví, 2015, s. 16)

Zatímco sociální pracovník je oprávněn a povinen zapisovat veškeré úkony, které vykonává s klientem v rámci své činnosti, do systému OKnouze, veřejný opatrovník toto oprávnění nemá. Proto je nutné jednotlivé role vymezit a určit hranice mezi výkonem sociální práce, která je

společenskovední disciplínou a výkonem opatrovnickví, které je prozatím upraveno pouze občanským zákoníkem, zákon o opatrovnickví stále čeká na čtení.⁷

„V případě malých obcí, kde tyto role v současné situaci rozdělit mezi dvě osoby nelze, by měla osoba vykonávající opatrovnickví i sociální práci reflektovat svoji pozici. Měla by být vedena ke schopnosti poznat, kdy hrozí, že dojde ke střetu zájmu, a mít možnost v takových situacích najít podporu třeba v případových setkáních nebo opatrovnických radách se zastoupením osob, které nepracují na obci.“ (Metodika výkonu opatrovnickví, 2015, s. 16)

3.5.4 Mechanismus financování obce jako veřejného opatrovníka

Ministerstvo vnitra během let 2015 – 2016 provedlo rozsáhlá šetření, jejich cílem bylo prostřednictvím krajských úřadů zjištění počtu obcí, které na základě soudního rozhodnutí vykonávají působnost veřejného opatrovníka. Od roku 2017 je výkon veřejného opatrovnickví financován ze státního rozpočtu. Veřejné opatrovnickví je výkonem přenesené působnosti.

Dotčené obce sdělují místně příslušnému krajskému úřadu počet opatrovanců, u kterých obec vykonává působnost veřejného opatrovnickví. Krajské úřady následně tyto informace poskytují Ministerstvu vnitra. Na základě získaného počtu opatrovanců v jednotlivých obcích je následně stanovena výše navýšení příspěvku na výkon přenesené působnosti o násobek výše uvedené paušální platby k počtu opatrovanců v konkrétní obci. (Informace k financování veřejného opatrovníka, 2016, str. 5). Obcím je výše příspěvku na výkon státní správy tedy navýšen o částku, která odpovídá násobku faktického počtu opatrovanců – výkonová složka příspěvku na výkon státní správy. Vzhledem ke skutečnosti, že se nejedná o účelově vázanou dotaci, nelze faktické využití příspěvku kontrolovat.

Rozhodná čísla pro financování veřejného opatrovnickví vychází ze sběru krajských úřadů, který byl proveden k datu 31. 05. 2016. Z něho plyne, že 1186 obcí vykonává působnost

⁷ Obce pro svého svěřence zajišťují jednání s úřady či dávky, ale také ubytování, nákupy nebo návštěvu lékaře. Stávající legislativa však danou oblast příliš neupravuje, neví se tak přesně, co a kdo má dělat. Vše je tak složité na zajištění, pro lidi s omezenou svéprávností přitom jde zpravidla o životně důležité činnosti. Situaci by měl zlepšit nový zákon o veřejném opatrovnickví. Vznik nového právního předpisu, který připravilo Ministerstvo spravedlnosti ČR, inicioval Svaz měst a obcí ČR. V návrhu zákona lze identifikovat následující základní prvky, jež mají vést k zefektivnění výkonu veřejného opatrovnickví. Jsou to: možnost přenosu výkonu veřejného opatrovnickví prostřednictvím veřejnoprávní smlouvy, Možnost jmenovat z důvodu vhodnosti veřejným opatrovníkem i jinou než jinak příslušnou obec (dle bydliště opatrovance), povinnost sběru dat o počtu osob, jejíž opatrovníkem je obec, standard pro vzdělávání úředníků vykonávajících veřejné opatrovnickví. Návrh je předkládán v souvislosti s řešením problematiky financování veřejného opatrovnickví, která by měla být zohledněna v rámci návrhu zákona o státním rozpočtu v podobě modifikace příspěvku na výkon přenesené působnosti.

veřejného opatrovnictví pro 10 872 opatrovanců a tvoří základ pro stanovení příspěvku na agendu veřejného opatrovnictví. Paušální platba na opatrovníka vychází primárně z průměrných nákladů, které v dotazníkovém šetření z roku 2016 vyjádřily samy obce, nespočívají tedy primárně na odhadech ministerstva. Dále byla tato částka stanovena na základě tzv. přepočtových koeficientů a za zahrnutí dalších nákladů podle Metodiky UV č. 877/2007.⁸

Výše paušální platby pro rok 2017 byla stanovena ve výši Kč 29 000,- na opatrovance. Na změny v počtu opatrovanců v průběhu roku nebude brán zřetel vzhledem k charakteru příspěvku, který je součástí státního rozpočtu, stejně jako je tomu v případě počtu obyvatel v jednotlivých obcích. Jedná se pouze o živé osoby pod opatrovnictvím. Zároveň nehraje roli faktická přítomnost osoby v obci, tedy zda osoba v rozhodném datu pobývá na jiném místě (například zdravotnické zařízení, zařízení sociálních služeb apod.), či zda jde o osobu migrující v dalších obcích. (Informace k financování veřejného opatrovnictví pro obce v roce 2017, str. 3 - 4)

Pro rok 2018 je opětovně plánována stejná výše paušální částky na jednoho opatrovance jako pro tento rok, tj. Kč 29 000,-. Obce jako veřejní opatrovníci obdrží násobek paušální platby na jednoho opatrovance podle jejich počtu k rozhodnému dni, kterým je pro rok 2018 stanoven 31. březen 2017.

„V roce 2017 obce obdržely celkem 315 milionů korun na výkon agendy veřejného opatrovnictví. Tato částka jim byla přičtena k příspěvku na výkon přenesené působnosti nad rámec jeho běžné výše. Částka byla určena na výdaje spojené s 10 872 opatrovanci a rozdělena mezi 1160 obcí a 27 městských částí hlavního města Prahy vykonávajících agendu veřejného opatrovnictví.“ (Nejčastější dotazy k veřejnému opatrovnictví, c2017)

Tabulka 1: Počet opatrovanců a výše příspěvku u obcí v Jihomoravském kraji

Rok	Počet		Výše příspěvku v Kč
	obcí	opatrovanců	
2016	115	744	21 576 000
2017	124	780	22 620 000

Zdroj: Vlastní práce autora, dle interních dat KÚ JMK

⁸ Metodika stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy, Ministerstvo vnitra 2007

3.6 Shrnutí teoretické části práce

V teoretické části byly vysvětleny pojmy jako sociální politika, komunitní plánování, obec, sociální práce, veřejný opatrovník a zároveň bylo poukázáno na skutečnou provázanost mezi nimi. Současné výzvy sociálního systému jako stárnutí populace, chudoba, migrace, jsou celosvětovým problémem, který je řešen prostřednictvím sociální politiky.

Každý člověk má mít šanci prožít život ve svém přirozeném prostředí a snahou sociální politiky každého státu je zajistit životní úroveň jednotlivců či skupin. Sociální politika je založena na solidaritě s ostatními. Sociální práce je jedním z nástrojů sociální politiky a v posledních letech se stala disciplínou, která má své mechanismy a strategie, svůj etický kodex (příloha č. I), metodiku práce s klientem a je silně finančně i organizačně provázána se státní správou.

Dle globální definice profese sociální práce, která byla na valné hromadě Mezinárodní federace sociálních pracovníků schválena v červenci roku 2014 je sociální práce profesí, vědecká disciplína, podporující sociální změnu a rozvoj, společenskou soudružnost, posílení a osvobození lidí. Pro sociální práci jsou klíčovými principy lidská práva, sociální spravedlnost, kolektivní zodpovědnost a respekt k rozmanitosti (Global definition of social work, c2017).

Veřejné opatrovnictví je specifickou složkou sociální práce, spojené s výkonem sociální politiky státu prostřednictvím spolupráce veřejného opatrovníka s rodinou opatrovance, s institucemi jako soud, ČSSZ, OSSZ, policie, exekutorský úřad, zdravotnická zařízení, bankovní ústavy, finanční úřady, pojišťovny, zaměstnavatelé a poskytovatelé sociálních služeb.

4 PRAKTICKÁ ČÁST

V první části praktické části je specifikován mikroregion Vranovsko, typy jednotlivých obcí, jejich financování, mechanismy sociální péče a přiblížen chod Úřadu městyse Vranov nad Dyjí - obce s pověřeným obecním úřadem.

Druhá část praktické části je zaměřena na výkon veřejného opatrovnictví v praxi a problémy obcí při výkonu veřejného opatrovnictví, jejíž součástí je dotazníkové šetření související s touto problematikou a návrh řešení v návaznosti na zjištěné výsledky.

4.1 Zkoumaný region: MIKROREGION VRANOVSKO

Mikroregion Vranovsko patří vzhledem k ekonomické a sociální situaci a díky vysoké míře mimosezónní nezaměstnanosti mezi regiony podporované státem a mezi hospodářsky slabé regiony, ohrožené sociálním vyloučením. Vzhledem ke své výhodné poloze by mikroregion mohl více čerpat ze spolupráce mezi českými a rakouskými obcemi, což by mělo význam především z ekonomického hlediska, nebyl by však vyřešen podstatný problém tohoto regionu a to z hlediska sociální politiky. V oblasti rodinné politiky nabízí obce mikroregionu mnoho možností, často daných i historicky, např. akce Setkávání mikroregionu, Vítání občánků, slavnostní zahájení a zakončení školního roku s rodiči v základních a mateřských školách, dětské karnevaly, výstavby dětských hřišť, dětské tábory organizované FATYM Vranov nad Dyjí, zájmové kroužky, sportovní aktivity v rámci sborů dobrovolných hasičů.

Zdravotní politika je v regionu zabezpečena menší měrou a je závislá na dojíždění, obce se však snaží o podporu zdravotnických služeb (snížením cen ve formě odpuštění nebo minimální výše nájemného pronajatých prostor pro ordinace lékařů, zajištění bydlení lékařům, informovanost občanů, zajištění specialistů a pravidelných lékařských kontrol pro seniory přímo v domácnosti. Vzdělávací politika je realizována především v oblasti základního školství (mateřská škola se nachází v 9 obcích, základní škola v 5 obcích), prostřednictvím obecních knihoven, přednášek na různá témata, workshopů, kurzy německého jazyka Sola Šafov⁹.

⁹ **Organizace SOLA Šafov** byla založena v roce 1992 jako stejnojmenná sesterská organizace spolku SOLA Langau v Rakousku. Orientuje se na **práci s dětmi a mládeží, křesťanskou formaci mladých lidí, vztahovou výchovu, obětavost, odpovědnost za sebe i za druhé a toleranci v soužití s jinými národy**, zejména s nejbližšími sousedy v Rakousku. Organizuje – **duchovní cvičení pro mládež, jazykové kurzy, kurzy estetické výchovy a hudební kurzy, sportovní a jiné kurzy a klasické skautské tábory**. Velký důraz klade spolek na zdravý **rodinný život**, na význam rodiny a často poskytuje svoje zařízení pro pobyty rodin. SOLA má úzké partnerské vztahy s **rakouskými organizacemi SOLA Langau a EUROSOLA**. (SOLA Šafov, c18)

Bytová politika v jednotlivých obcích v souvislosti s přípravou zákona o sociálním bydlení je v mikroregionu Vranovsko výrazně podceněna. V regionu není žádný domov pro seniory, bytů ve vlastnictví obcí je minimální počet, pouze v obci Uherčice se nachází ubytovna pro 35 osob ohrožených sociálním vyloučením. Bydlení je převážně v rodinných domech, velký počet nemovitostí je využíván k rekreaci. Politiku zaměstnanosti zabezpečuje Úřad práce krajská pobočka Brno, detašované pracoviště Vranov nad Dyjí. Obce využívají možnosti veřejně prospěšných pracovníků a prací v rámci výkonu veřejné služby. Většina obyvatel obcí za práci dojíždí, část je odkázána na sezónní práce.

Sociální služby v regionu nejsou dostatečně zabezpečeny, obce pravidelně organizují setkání seniorů, pečovatelská služba je zajišťována pouze terénními službami. Dopravní obslužnost mikroregionu je zabezpečena díky Integrovanému dopravnímu systému Jihomoravského kraje, technickou infrastrukturu si řeší postupně a dle svých možností každá obec samostatně. Komerční služby jsou v mikroregionu rozděleny rovnoměrně. V mikroregionu Vranovsko je k 01. 01. 2018 trvale hlášeno 4956 obyvatel.

4.1.1 Sdružení pro rozvoj a obnovu obcí Vranovska

Sdružení pro rozvoj a obnovu obcí Vranovska bylo založeno 07. 09. 1998, je pracovní skupinou místních samospráv - zájmovým sdružením právnických osob se sídlem Náměstí 21, 671 03 Vranov nad Dyjí, v jehož čele stojí předseda sdružení – starosta městyse Vranov nad Dyjí. Členské obce: Bítov, Chvalatice, Korolupy, Lančov, Lesná, Lubnice, Onšov, Oslovice, Podhradí nad Dyjí, Podmyče, Stálky, Starý Petřín, Šafov, Štítary, Šumná, Uherčice, Vracovice, Vranov nad Dyjí, Vratěšín, Vysočany, Zálesí a Zblovce.

Cílem sdružení „je zachování a obnova vlastního obrazu obcí a specifického rázu venkovské zástavby, jejich sepětí s krajinou, přirozené a jedinečné působivosti v místě a v krajině, dále obnova a rozvoj místních kulturních a společenských tradic, životního stylu, pospolitosti venkovského obyvatelstva a vědomí vlastní zodpovědnosti za obnovu a rozvoj obcí.“ (GaREP, 2013, str. 4) Spolupracují v oblasti dopravní a technické infrastruktury, zdravotnictví, školství, cestovního ruchu a společenských zájmů. Sdružení pro rozvoj a obnovu obcí Vranovska si volí ze svých řad své zástupce (předsedu, místopředsedu svazku), pravidelně se schází (valné hromady, výbory svazku) a hospodaří na základě svého rozpočtu. Příjmy tvoří především neinvestiční transfery od krajů a obcí. Výdaje tvoří především nákupy drobného hmotného dlouhodobého majetku, materiálu jinde nezařazeného a služby školení a vzdělávání.

Řada obcí sdružení je členem další svazků, např. Zájmové sdružení obcí Vodovody a kanalizace Znojensko, Svaz měst a obcí, Svazek obcí Národního parku Podyjí, Jemnický mikroregion, Sdružení místních samospráv.

4.1.2 Typologie obcí

Obce mikroregionu Vranovsko jsou obcemi se základní působností a spadají do správního obvodu Městysse Vranov nad Dyjí - obce II. typu – s pověřeným obecním úřadem a obce s rozšířenou působností Města Znojma. Stavební úřad pro 10 obcí se nachází v obci Šumná, pro zbývajících 11 obcí ve Vranově nad Dyjí. Matriční obvody jsou stanoveny pro 7 obcí ve Vranově nad Dyjí, pro 5 obcí na Šumné, pro 5 obcí v Bítově a 4 obce v Uherčicích.

Na obcích základního typu se základními pravomocemi (Chvalatice, Korolupy, Lančov, Lesná, Lubnice, Onšov, Oslnovice, Podhradí nad Dyjí, Podmyče, Stálky, Starý Petřín, Šafov, Vracovice, Vratěnín, Vysočany, Zálesí a Zblovice) je činnost zabezpečována pouze starostou, popř. místostarostou a účetní obce. V obcích s rozšířenými pravomocemi (Bítov, Štítary, Šumná, Uherčice) a s pověřeným obecním úřadem (Vranov nad Dyjí) je činnost zabezpečována starostou, popř. místostarostou, účetní a dalšími úředníky, kteří mají vzhledem k omezeným finančním možnostem funkce kumulované. Uvolněný starosta je pouze v obci Vranov nad Dyjí, Lesná a Vratěnín.

4.1.3 Mechanismy financování obcí ve zkoumaném regionu

Obec hospodaří na základě svého rozpočtu – finančního plánu, který se sestavuje na kalendářní rok. Při zpracování ročního rozpočtu se vychází ze střednědobého výhledu rozpočtu. Pokud není rozpočet schválen zastupitelstvem obce do 31. 12. běžného roku postupuje obec na základě rozpočtového provizoria, aby byla zajištěna plynulost hospodaření na vlastní úrovni obce a zřízených příspěvkových organizací. Rozpočet včetně rozpočtového provizoria upravuje zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Dle počtu pravomocí přenesených státem na jednotlivé obce a zároveň počtu obyvatel k datu 01. 01. předcházejícího roku je jedním z příjmů obecních rozpočtů Příspěvek na výkon státní správy. Celkový objem finančních prostředků připadajících na výkon státní správy obcím mikroregionu Vranovsko na rok 2018 činí 4 189 417,- Kč (z toho příspěvek na přenesenou působnost obce v základním rozsahu 1 589 708,- Kč, matriční úřady 517 030,- Kč, stavební úřady 1 537 791,- Kč, pověřený obecní úřad 486 888,- Kč a veřejné opatrovnictví 58 000,- Kč).

Tabulka 2: Výše příspěvku na výkon státní správy Městyse Vranov nad Dyjí na rok 2018

Výkon státní správy	Počet obyvatel k 01. 01. 2017	Částka v Kč
Přenesená působnost obce v základním rozsahu	819	164 435
Matriční úřad	1 698	182 201
Stavební úřad	2 608	481 523
Pověřený obecní úřad	5 042	486 888
Veřejné opatrovnictví	1	29 000
Celkový příspěvek na výkon státní správy		1 344 000

Zdroj: Vlastní zpracování, dle podkladů ekonomického odboru Krajského úřadu Jihomoravského kraje

4.1.4 Sociální péče v mikroregionu Vranovsko

Součástí sociální politiky je i výkon sociální práce a institut veřejného opatrovnictví, na který je v současné době kladen stále větší důraz. I přes tuto skutečnost však malé obce nejsou na výkon sociální práce a výkon veřejného opatrovníka připraveny. Prioritou je budování a opravy silnic, výstavba rodinných domů, kanalizace, vodovody, dětských hřišť a multifunkčních ploch, pořádání kulturních obcí a udržení chodu obce. Sociální oblast jako taková, zůstává mnohdy opomíjena, protože především na obcích bylo zvykem, že rodič se postará o děti, předá jim nemovitost a jedno z dětí se následně postará o rodiče. V době migrace mladých za zaměstnáním a poznáním je nutné postoj představitelů obcí přehodnotit a více se zajímat o méně viditelné věci: zda výše starobního či invalidního důchodu je dostatečná, zda senioři v jejich obci mají zabezpečeny základní životní potřeby, kdo byl omezen ve svéprávnosti, kdo je dlouhodobě nezaměstnaný, kdo je v platební neschopnosti, aby se právě jejich obec díky sociálním problémům nestala sociálně vyloučenou lokalitou.

Úřad městyse Vranov nad Dyjí, jako úřad s pověřeným obecním úřadem vykonává sociální práce pro všech 22 obcí ve svém správním regionu, podporuje sociální změnu, řešení problémů v mezilidských vztazích, snaží se o prosazování sociální spravedlnosti, zlepšování kvality života a rozvíjení plného potenciálu každého jednotlivce nebo skupiny. Hlavním úkolem je řešení tíživé sociální situace, v některých případech jde o jednorázovou podporu, jindy o dlouhodobé provázení. Sociální práce je nedostatečně personálně zabezpečena a je

vykonávána pouze 1 sociálním pracovníkem. Sociální pracovník spolupracuje s Úřadem práce ČR, krajská pobočka v Brně, kontaktní pracoviště Vranově nad Dyjí v řešení otázky nezaměstnanosti a při řešení osob v hmotné nouzi, s poskytovateli sociálních služeb, se školskými zařízeními, se zdravotnickými zařízeními, občanskými sdruženími, charitativními a jinými organizacemi a institucemi při řešení životní situace. Sociálního pracovníka mohou lidé vyhledat telefonicky, e-mailem nebo osobně na Úřadě městyse Vranov nad Dyjí, Náměstí 21, 671 03 Vranov nad Dyjí. Sociální pracovník pravidelně vyjíždí do terénu za konkrétními klienty a rodinami a do ubytovacího zařízení v obci Uherčice. Na základě podkladů sociálního pracovníka byl podán návrh na zařazení obce Uherčice mezi vyloučené lokality, v obci se nachází ubytovna pro 35 osob ohrožených sociálním vyloučením ve vlastnictví soukromého majitele.

4.1.5 Veřejný opatrovník

Pokud soud nenalezne žádnou vhodnou osobu (fyzická osoba – příbuzná osobě opatrovance), kterou by ustanovil opatrovníkem, jmenuje prostřednictvím usnesení soudu veřejného opatrovníka. Na obcích I. typu zpravidla výkon opatrovnictví zajišťuje starosta obce. Na obcích typu II. a III. je agenda opatrovnictví svěřena zpravidla sociálním pracovníkům. Zaměstnanec je k výkonu funkce pověřen. (Pověření k výkonu funkce veřejného opatrovníka – příloha č. II.)

Úlohou veřejného opatrovníka je starat se o naplnění opatrovancových práv a chránit jeho zájmy. Výkon veřejného opatrovníka obcí spadá od r. 2015 do výkonu přenesené působnosti. Roli sociálního opatrovníka a roli veřejného opatrovníka je nutné odlišit i přes skutečnost, že roli veřejného opatrovníka v mnohých případech supluje sociální pracovníci a pro ně samotné je velmi těžké rozlišit, kde končí výkon opatrovnictví a kde začíná sociální práce. V mikroregionu Vranovsko k 01. 01. 2018 vykonávají funkci veřejného opatrovníka pouze dvě obce: Městys Vranov nad Dyjí, Obec Podmyče. V minulých letech byl institut veřejného opatrovníka vykonáván dále v obci Uherčice, Vracovice. V obci Podmyče spadá výkon veřejného opatrovníka přímo do pravomocí starosty obce, ve Vranově nad Dyjí je výkonem veřejného opatrovníka přímo pověřen starostou městyse sociální pracovník. Ve Vranově nad Dyjí je funkce pracovníka pověřeného výkonem veřejného opatrovníka a sociálního pracovníka dále nakumulovaná s výkonem funkce správce majetku Městyse Vranov nad Dyjí a Úřadem městyse Vranov nad Dyjí, silniční správní úřad.

4.1.6 Problémy obcí při výkonu funkce veřejného opatrovníka

Obce se výkonu veřejného opatrovnictví nebrání, naopak o veřejné opatrovnictví stojí, protože umí situaci řešit přímo v místě. Malé obce mají proti těm větším obcím určitou výhodu: lidé se znají, denně se setkávají, vědí o sobě téměř vše, umí pružněji reagovat v nepředvídatelných situacích a jejich opatrovanci nemusí žít v sociální izolaci, protože jejich okolí je přijímá takové, jaké jsou. Veřejný opatrovník si jednodušeji zjistí potřeby a přání svého opatrovance. Z rozhodnutí soudu vyplývá rozsah práv a povinností opatrovníka, mnohdy však praxe ukáže na nedokonalost či pochybení soudu v rozhodnutí, které vznikne díky nedostatečnému propojení legislativy a skutečného fungování opatrovnictví jako takového. Při výkonu veřejného opatrovnictví se však obce potýkají s mnohými problémy, které negativně ovlivňují jejich činnost.

U malých obcí problémy začínají u nedostatečné sítě sociálních služeb, omezené nabídky zájmových aktivit, pracovního uplatnění pro člověka, nedostatek personálních kapacit nebo praktických zkušeností osoby pověřené výkonem opatrovnictví. V případech, kdy opatrovnictví vykonává přímo starosta obce, vykovává agendu opatrovnictví de facto ve svém volném čase. Na starosty obcí se nevztahují požadavky na vzdělání, které je nově dáno vyhláškou Ministerstva vnitra č. 173/2017 Sb., o zvláštní odborné způsobilosti úředníků územních samosprávných celků, jíž dochází k zavedení nové správní činnosti „při výkonu veřejného opatrovnictví“, není povinen účastnit se dalšího vzdělávání, tedy tuto agendu vykonává pouze dle svých zkušeností, protože přijmout zaměstnance přímo pověřeného výkonem veřejného opatrovnictví by bylo pro malou obec likvidační. Personální problémy spojené s výkonem opatrovnictví však postihují i obce II. a III. typu, kdy je výkon veřejného opatrovnictví ve většině případů spojen s výkonem funkce sociálního pracovníka, popřípadě jiným typem činností, kde je veřejné opatrovnictví vykonáváno pouze okrajově, protože v případě kumulace funkcí je jedno nebo druhé samo o sobě časově velmi náročné.

Veřejné opatrovnictví je financováno ze státního rozpočtu formou příspěvku na výkon přenesené působnosti a to paušální platbou ve výši 29 000,- Kč na jednoho opatrovance na rok, dle jejich faktického počtu k rozhodnému dni, což je 31. květen předchozího roku. Na změny v počtu opatrovanců v průběhu roku není brán zřetel. Příspěvek není předmětem vyúčtování, je tedy na rozhodnutí obce, jak peníze přerozdělí a na co budou využity. Obce se tedy potýkají i s nedostatečným financováním této agendy. Zabezpečení této agendy je spojeno se mzdovými prostředky (běžné mzdové prostředky, finanční prostředky v případě řešení situace

mimo pracovní dobu opatrovníka) náklady na telefony, poštovní služby, pohonné hmoty, cestovní náhrady, náklady spojené se vzděláním (zkouška odborné způsobilosti, povinné průběžné vzdělání zaměstnanců – kurzy a semináře).

Většina obcí shledává jako zásadní problém nezveřejnění údaje o omezení svéprávnosti na občanském průkazu. Údaj o omezení nebo zbavení způsobilosti k právním úkonům (dnes pouze omezení svéprávnosti) se do občanského průkazu nezapisuje od 1. ledna 2012. Občanský průkaz slouží k prokázání totožnosti a údaj o omezení svéprávnosti je tedy pro prokazování totožnosti irelevantní. Práci veřejného opatrovníka to však neulehčuje, protože klient si kdykoli může bez vědomí opatrovníka vzít úvěr nebo půjčku s tím, že opatrovník tuto skutečnost často zjistí až v době, kdy opatrovanci vzniknou problémy s placením, popřípadě s exekucí.

4.1.7 Postupy výkonu veřejného opatrovníka

Výkon funkce veřejného opatrovníka je spojen s vedením podrobné spisové dokumentace, z důvodu možnosti řešení momentální situace i situace opatrovance v budoucnosti a z důvodu, že opatrovnictví podléhá kontrole ze strany soudu. Opatrovník je povinen předložit listinu opatrovníka na všech úřadech a institucích, kde jednal nebo jedná o opatrovanci (OSSZ, úřad práce, zdravotní pojišťovna, banky, finanční úřad, zaměstnavatel, majitel nebo pronajímatel bytu, sociální služby, soud).

Ze strany opatrovníka je třeba o jeho opatrovanci zjistit (Základní informace pro obce jako veřejné opatrovníky, str. 25-29):

- jaké doklady má v držení a zjistit jejich platnost (občanský průkaz, cestovní pas, řidičský průkaz, průkaz zdravotní pojišťovny, průkaz osoby se zdravotním postižením)
- rodinné a společenské zázemí (příbuzní, přátelé)
- historii (vzdělání, zaměstnání, zvláštní dovednosti, zájmy, koníčky)
- příjmy (důchod, mzda, sociální dávky, renty, pohledávky)
- výdaje (nájemné včetně služeb spojených s chodem domácnosti, úvěry, půjčky, pojistné, telefon, exekuce, výživné)
- informace o zdravotním stavu (praktický lékař, zubní lékař, specialista, preventivní kontroly, léky)
- zda má zřízen běžný účet, vlastnictví nemovitého a movitého majetku (výpis

- z katastru nemovitostí, finanční úřad, výpis z registru motorových vozidel)
- informace, zda je spokojen se stávajícím bydlením, zda využívá sociálních služeb
přání, potřeby, cíle, vize do budoucna.

Činnost veřejného opatrovníka podléhá kontrole¹⁰.

4.1.8 Městys a Úřad městyse Vranov nad Dyjí

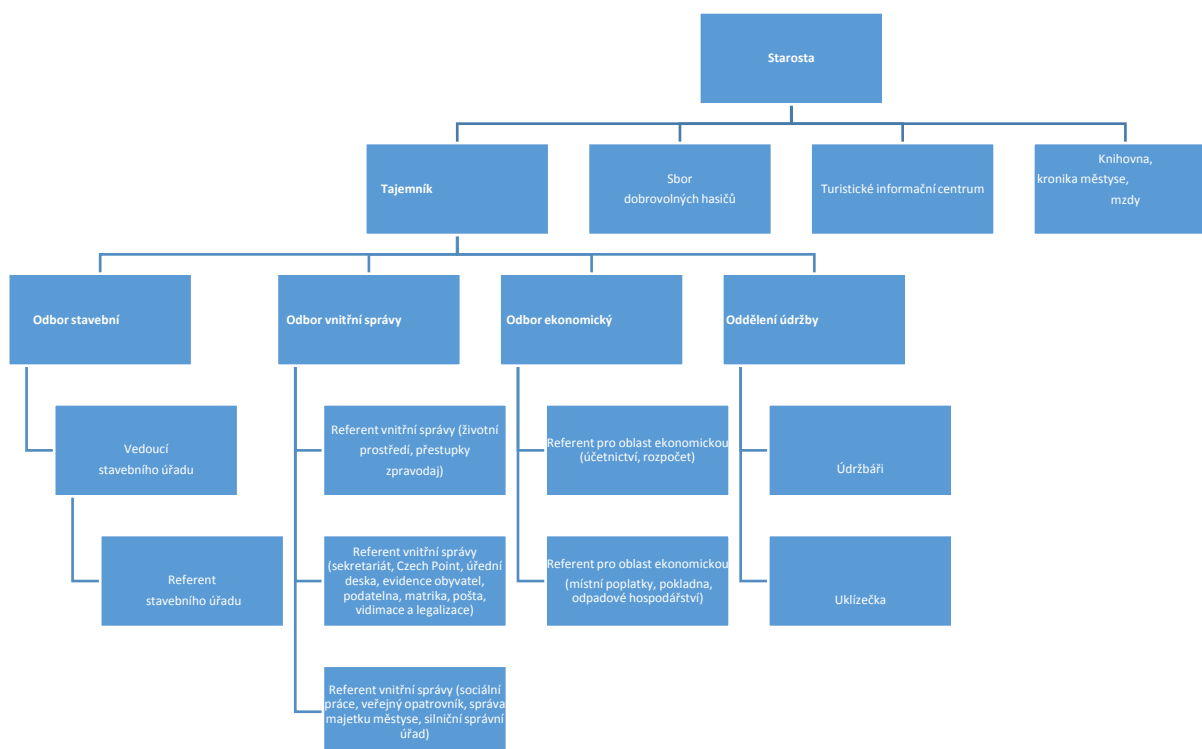
Městys Vranov nad Dyjí¹¹ navenek zastupuje starosta městyse Vranov nad Dyjí, který je součástí 15 členného zastupitelstva a 5 členné rady. Zastupitelstvo městyse kontroluje chod úřadu městyse prostřednictvím kontrolního a finančního výboru. Městys Vranov nad Dyjí je zřizovatelem dvou příspěvkových organizací, Základní školy a Mateřské školy a dále Sboru dobrovolných hasičů.

Starostovi městyse je podřízen tajemník úřadu a organizační složky: knihovna, turistické informační centrum a sbor dobrovolných hasičů. Úřad městyse Vranov nad Dyjí je tvořen třemi odbory: odbor stavební, odbor vnitřní správy a odbor ekonomický, které jsou vedeny a kontrolovány tajemníkem úřadu městyse. Odbor stavební řídí vedoucí stavebního úřadu. Většina funkcí je kumulovaná z několika agend. Zastupitelnost funkcí je řešena v rámci jednotlivých odborů. Tajemník dále řídí oddělení údržby. Chod městyse a úřadu městyse je zabezpečován 12 zaměstnanci v trvalém pracovním poměru, sezónní zaměstnanci turistického informačního centra a zaměstnanci zabezpečující vzhled obce jsou přijímáni na dohodu o provedení práce, pracovní činnosti dle aktuálních potřeb. Městys Vranov nad Dyjí, dále využívá možnosti výkonu veřejně prospěšných prací a prací v rámci veřejné služby od Úřadu práce.

¹⁰ Kontrolu vykonává soud, krajský úřad, správní úřady, veřejný ochránce práv a opatrovnícká rada, je-li ustanovena. Soud kontroluje opatrovníka minimálně jednou ročně. Opatrovník je povinen vždy do 30. června vyhotovit zprávu o činnosti opatrovníka (přehled o nakládání s majetkem opatrovance, zdravotní stav, typ bydlení, jakým způsobem plní opatrovník povinnosti uložené soudem). Krajské úřady vykonávají kontrolu výkonu přenesené působnosti, kdy zjišťují, zda jsou dodržovány zákony, právní předpisy, směrnice. Kontroly dle správního řádu jsou prováděny na základě stížnosti na konkrétního pracovníka vykonávajícího funkci veřejného opatrovníka jeho nadřízeným. Podnět na výkon činnosti veřejného opatrovníka může být podán i u veřejného ochránce práv, který je povinen se stížností zabývat. Opatrovnická rada, kontroluje, zda jsou naplňována práva a povinnosti opatrovance ze strany pověřeného zaměstnance (Základní informace pro obce jako veřejné opatrovníky, str. 33-35).

¹¹ Obec Vranov nad Dyjí je územním samosprávným celkem. Základním právním zhotovením existence obcí je zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR. Dalším zákonem, který upravuje postavení a činnost samosprávných jednotek je zákon č. 128/2000 Sb., o obcích. Od 10. října 2006 dle § 3 odst. 3) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích a v souladu s § 29 odst. 3) zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny byl Vranov nad Dyjí jmenován městysem (Městys Vranov nad Dyjí, c18)

Obrázek 4: Organizační schéma úřadu městyse Vranov nad Dyjí

Zdroj: Městys Vranov nad Dyjí, c18

4.1.9 Městys Vranov nad Dyjí – veřejný opatrovník

Městys Vranov nad Dyjí byl rozsudkem jménem republiky vydaným Okresním soudem ve Znojmě stanoven veřejným opatrovníkem v roce 2016. Opatrovancem se stal klient, pro kterého byla od roku 2015 prováděna sociální práce. Opatrovanec byl ve svéprávnosti omezen tak, že není způsobilý: nakládat s majetkem a finančními prostředky, jejichž hodnota přesahuje částku 4 000,- Kč měsíčně, samostatně právně jednat v řízeních o přiznání dávek státní sociální podpory, dávek státní sociální péče, ve věci příspěvku na péči a v důchodovém řízení, vyřizovat si záležitosti týkající se jeho soby před státními orgány a orgány místní samosprávy (např. vyřizování osobních a cestovních dokladů, průkazu zdravotního postižení apod.), jednat v pracovněprávních vztazích. Opatrovanec trvale žije v přírodě, měl přiznán invalidní důchod II. stupně, bez nároku na výplatu, dlouhodobě veden na úřadu práce, pobíral pouze dávku hmotné nouze – příspěvek na živobytí – ve výši 3 400,- Kč, což byl jeho jediný měsíční příjem.

Na základě skutečnosti, že klientovi byla omezena svéprávnost v oblasti jednání v pracovněprávních vztazích, nesplňoval podmínku uchazeče o zaměstnání a byl vyloučen

z úřadu práce a přestal být tedy i osobou v hmotné nouzi. Skutečnost, že osoba není vedena na úřadu práce, musí být ohlášena i na zdravotní pojišťovně, kde bylo opatrovníkovi sděleno, že opatrovanec přechází do režimu samoplátce a je povinen hradit zálohy zdravotního pojištění. Na úřadu práce, hmotná nouze se podařilo na určitou dobu vyřídit dávkou mimořádná okamžitá pomoc z důvodu hrozby vážné újmy na zdraví, jejichž výše je 2 200,- Kč na jeden kalendářní měsíc, s tím, že dávka nemůže být vyplácena opakovaně, jelikož slouží k řešení výjimečných situací a není klientovi hrazeno pojistné. Veřejný opatrovník se zde dostal do situace, kdy není dostatečná opora v legislativě a byl nucen v zájmu klienta zažádat soud o úpravu omezení a zároveň i s OSSZ Znojmo o navýšení stupně invalidity, aby klient byl dostatečně zajištěn zpět částkou z hmotné nouze, příspěvek na živobytí 3 400,- Kč a nenarůstal dluh na zdravotní pojišťovně.

Byl kontaktován Okresní soud ve Znojmě, kde byla podána žádost o navrácení svéprávnosti v oblasti jednání v pracovněprávních vztazích, aby se klient mohl navrátit do evidence úřadu práce a stát se zpět osobou v hmotné nouzi, i přes to, že si veřejný opatrovník byl vědom skutečnosti, že opatrovanec není schopen takto jednat a dále byla podána žádost na OSSZ Znojmo, o navýšení stupně invalidity z II. na III. stupeň, kdy osoba ve třetím stupni není již v evidenci uchazečů o zaměstnání, může být plnohodnotně osobou v hmotné nouzi. Obě žádosti byly zároveň i odeslány na zdravotní pojišťovnu s požadavkem na odložení plateb zdravotního pojištění do vyřízení celé situace. OSSZ Znojmo, přezkoumalo zdravotní stav opatrovance a byl navýšen stupeň invalidity na stupeň III., opatrovanec byl znovu zaevidován na úřadu práce a stal se osobou v hmotné nouzi. Ze strany veřejného opatrovníka došlo tedy k zpětvzetí návrhu o částečné navrácení svéprávnosti v oblasti jednání v pracovněprávních vztazích, z důvodu pominutí důvodů k řízení.

Veřejný opatrovník ze svých prostředků svému opatrovanci poskytl v době, kdy pobíral částku pouze 2 200,- Kč, hmotnou pomoc - nábytek, textil, kamna, otop a z Městského úřadu Znojmo zajistil hmotnou pomoc ve formě trvanlivých potravin a hygienických potřeb.

4.1.9.1 Výkon funkce veřejného opatrovníka

K zastupování opatrovance je starostou městyse Vranov nad Dyjí jmenován opatrovník. Funkce veřejného opatrovníka je součástí odboru vnitřní správy. Funkce Veřejného opatrovníka je kumulovaná s výkonem funkce Sociálního pracovníka, Správa majetku městyse a Silniční správní úřad městyse Vranov nad Dyjí. V náplni práce je i zástup v případě

nepřítomnosti v rámci odboru vnitřní správy na úseku životního prostředí, Czech Point, evidence obyvatel, matričního úřadu, vidimace a legalizace. Opatrovník je v současné době přihlášen k přípravě a ověření zvláštní odborné způsobilosti zkouškou pro správní činnost při výkonu veřejného opatrovnictví.¹²

Veřejný opatrovník je s opatrovancem jedenkrát týdně v telefonickém kontaktu, minimálně jedenkrát v měsíci se setkávají osobně, zajišťuje veškeré úkony stanovené soudem, vede řízení ve prospěch klienta, hájí jeho práva a zájmy, usiluje o naplnění přání opatrovance, informuje soud prostřednictvím zprávy opatrovníka (příloha č. III), minimálně jedenkrát měsíčně informuje o činnosti tajemníka a starostu městyse Vranov nad Dyjí. Součástí výkonu funkce veřejného opatrovníka je i vedení podrobné spisové dokumentace.

Praxe potvrzuje, že pro sociálního pracovníka je náročné rozlišit výkon funkce opatrovníka a výkon sociální práce. Velký podíl na této skutečnosti má i počet obcí, pro které jsou sociální práce vykonávány a nedostatečná povědomost občanů o možnostech výkonu sociální práce, kdy se na sociálního pracovníka obrací často velmi pozdě, a v mnoha případech už nelze situaci zachránit nebo je řešení problémů velmi náročné.

4.2 Průzkum veřejného opatrovnictví

Z předchozích kapitol vyplývá, že mikroregion Vranovsko – Sdružení pro rozvoj a obnovu obcí Vranovska – se snaží spolupracovat v oblastech cestovního ruchu, rozvoje obcí, v oblastech sociální politiky a udržení historického a krajinného rázu. V rámci společných projektů využívají krajských dotací v rámci programu rozvoje venkova.

Cílem dotazníkového šetření bylo zjištění stávající situace v oblasti výkonu veřejného opatrovnictví na jednotlivých obcích a jejich připravenosti veřejné opatrovnictví vykonávat v případě, že by tato skutečnost nastala v souvislosti se zavedením nové správní činnosti, názory na financování této oblasti a případné návrhy na navýšení pravomocí veřejných opatrovníků. Některé obce mikroregionu opatrovnictví vykonávaly v minulosti, některé obce se s institutem opatrovnictví doposud neseťkaly a pouze dvě obce vykonávají opatrovnictví v současnosti.

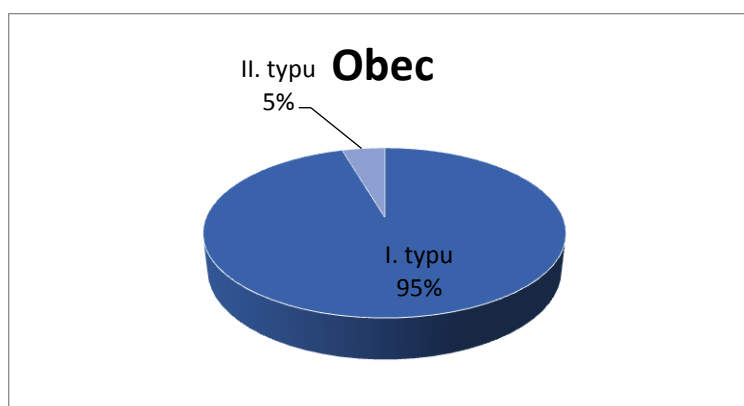
¹² Vyhláška č. 173/2017 Sb., ze dne 21. 06. 2017, kterou se mění vyhláška č. 512/2002., o zvláštní odborné způsobilosti úředníků územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů, zavedla správní činnost při výkonu veřejného opatrovnictví. Podle přechodného ustanovení v článku II odst. 2 úředníci, kteří ke dni nabytí účinnosti této vyhlášky vykonávají správní činnost při výkonu veřejného opatrovnictví, jsou povinni prokázat zvláštní odbornou způsobilost do 18 měsíců ode dne nabytí účinnosti této vyhlášky, tj. 01. 07. 2017.

4.2.1 Dotazníkové šetření

Dotazník (příloha č. IV) byl rozeslán prostřednictvím e-mailové pošty na všech 22 obcí mikroregionu Vranovsko. Dotazník vyplnilo všech 22 obcí. Respondenti odpovídali anonymně na 19 otázek.

První otázka zněla: „Na jakém typu obce působíte“. Nejvíce respondentů, tj. 21 obcí je obcí I. typu se základními pravomocemi, pouze 1 obec – Městys Vranov nad Dyjí je obcí II. typu – obec s pověřeným obecním úřadem.

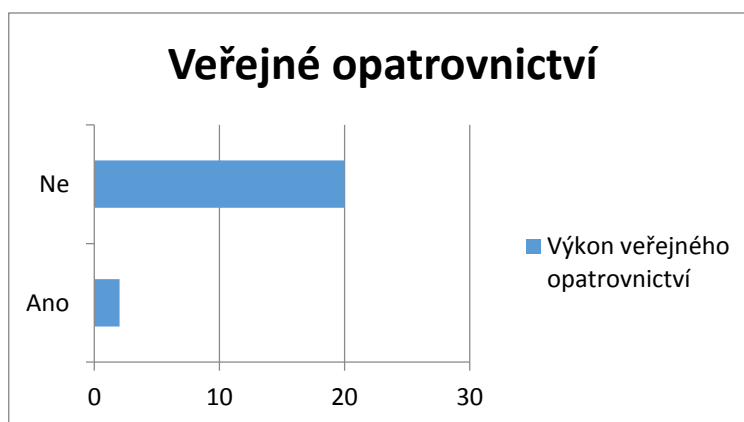
Graf 1: Na jakém typu obce působíte?

Zdroj: vlastní zpracování

Prostřednictvím otázky č. 2 bylo zjišťováno, zda obec vykonává funkci veřejného opatrovníka. Veřejného opatrovníka vykonávají pouze dvě obce.

Graf 2: Vykonává vaše obec funkci veřejného opatrovníka?

Zdroj: vlastní zpracování

Záměrem otázky č. 3 bylo zjistit, zda obec vykonává, anebo je připravena vykonávat funkci veřejného opatrovníka v rámci své práce v oblasti výkonu veřejné působnosti nebo prostřednictvím veřejnoprávní smlouvy.

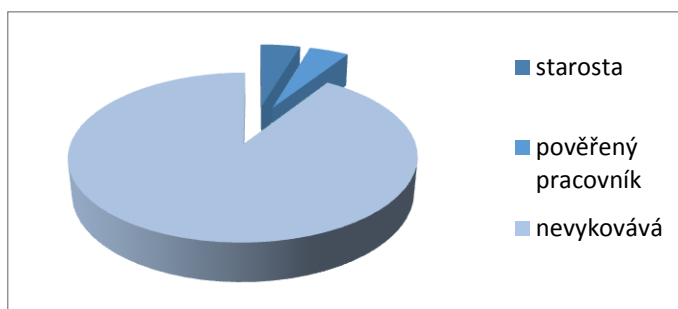
Tabulka 3: Výkon funkce veřejného opatrovníka

Výkon veřejného opatrovnictví	Počet responzí	Podíl
V rámci práce v oblasti výkonu své přenesené působnosti	8	36,4%
Veřejnoprávní smlouva	14	63,6%

Zdroj: vlastní zpracování

Cílem otázky č. 4 bylo zjistit, kdo na obci vykonává funkci veřejného opatrovníka. Možnosti odpovědi: starosta, pověřený pracovník a naše obec v současnosti nevykonává funkci veřejného opatrovníka. Na jedné obci vykonává funkci veřejného opatrovníka starosta, na jedné obci pověřený pracovník a 20 obcí v současné době opatrovnictví nevykonává.

Graf 3: Výkon funkce veřejného opatrovníka

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 5 byla zaměřena na výkon funkce veřejného opatrovníka pověřeným zaměstnancem, výši pracovního úvazku a případnou kumulaci funkcí. Veřejného opatrovníka vykonává pouze jeden pověřený zaměstnanec a jeho funkce je kumulovaná v tomto poměru: sociální pracovník, (výše úvazku 0,4), veřejný opatrovník (výše úvazku 0,2), správa majetku (výše úvazku 0,2), silniční správní úřad (výše úvazku 0,2). Jedna obec, kde veřejné opatrovnictví vykonává starosta obce, do komentáře k této otázce uvedla, že v současnosti je jejich opatrovanec umístěn

v psychiatrické léčebně a vzhledem ke skutečnosti, že byla zavedena nová správní činnost a povinná zkouška odborné způsobilosti na úseku veřejného opatrovnictví, zvažují možnost, že po propuštění opatrovance z léčby budou řešit výkon opatrovnictví prostřednictvím veřejnoprávní smlouvy s obcí s pověřeným obecním úřadem – Městysem Vranov nad Dyjí.

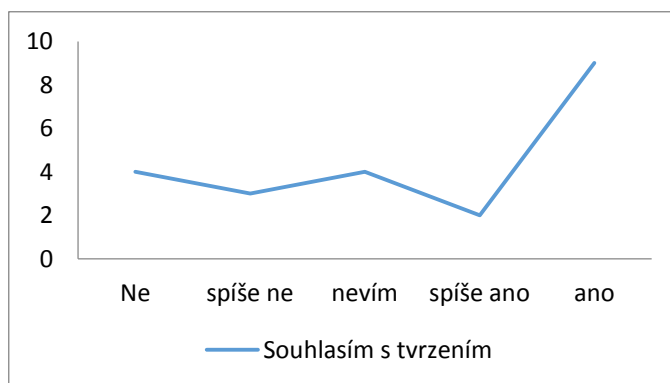
Počet opatrovanců obce zjišťovala otázka č. 6. Opatrovnictví vykonávají pouze dvě obce, z nichž každá z nich v současnosti vykonává opatrovnictví pro jednoho opatrovance.

Otázka č. 7 zkoumala, kolik pracovníků zajišťuje výkon veřejného opatrovnictví na obci. Obce, které v současnosti veřejné opatrovnictví nevykonávají (20 obcí), odpověděli 0 pracovníků. Jedna obec, kde vykonává funkci pověřený zaměstnanec, odpověděla: 1 pracovník. Obec, kde funkci vykonává starosta, odpověděla: 2 pracovníci; z důvodu, že starosta obce je neuvolněný, tedy na fyzický výkon opatrovnictví nemá dostatek času, tedy účetní obce vše potřebné zpracovává a starosta vše pouze podepisuje.

Otázka č. 8 byla nepovinná a jejím cílem bylo zjistit, zda je počet pracovníků, vykonávajících veřejné opatrovnictví na obci dostačující. Na tuto otázku nebyla poskytnuta žádná zpětná vazba.

Otázka č. 9 zněla: Dle doporučení a stanovisek je funkce výkonu veřejného opatrovníka a sociálního pracovníka neslučitelná a je velký problém stanovit hranice, kdy končí veřejné opatrovnictví a začíná výkon sociální práce; s dodatkem, zda obce souhlasí s tímto tvrzením. Čtyři obce s tímto tvrzením zcela nesouhlasí, devět obcí s tímto tvrzením zcela souhlasí.

Graf 4: Je funkce výkonu veřejného opatrovníka sociálního pracovníka neslučitelná?

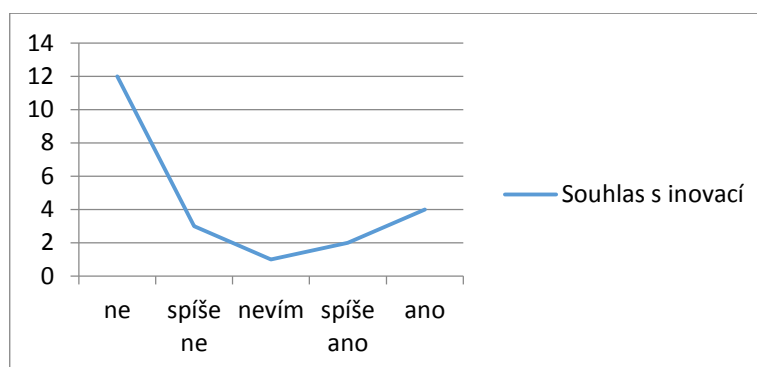

Zdroj: vlastní zpracování

Úkolem otázky č. 10 bylo zjistit, zda obce hodnotí současný legislativní rámec opatrovnictví včetně dostupných metodik k výkonu opatrovnictví jako vyhovující. Jedenáct obcí (50 %) shledává současný legislativní rámec včetně dostupných metodik jako nevyhovující, šest obcí (27,3%) jako méně vyhovující, pět obcí (22,7%) jako průměrný.

Otázka č. 11 byla zaměřena na vysoké nároky kladené na průběžné vzdělání a zavedení nové správní činnosti při výkonu veřejného opatrovnictví bez ohledu na délku praxe výkonu opatrovnictví. Cílem bylo zjistit, zda obce s touto inovací souhlasí. Dvanáct obcí (54,5%) nesouhlasí, pouze čtyři obce (18,2%) souhlasí.

Graf 5: Zavedení nové správní činnosti bez ohledu na délku praxe při výkonu veřejného opatrovnictví

Zdroj: vlastní zpracování

Nová správní činnosti při výkonu veřejného opatrovnictví a s ní spojená zkouška zvláštní odborné způsobilosti znamená pro obce navýšení nákladů na vzdělávání zaměstnanců. Úkolem otázky č. 12 bylo zjistit, zda s tím obce souhlasí.

Tabulka 4: Financování zkoušky zvláštní odborné způsobilosti z rozpočtu obce

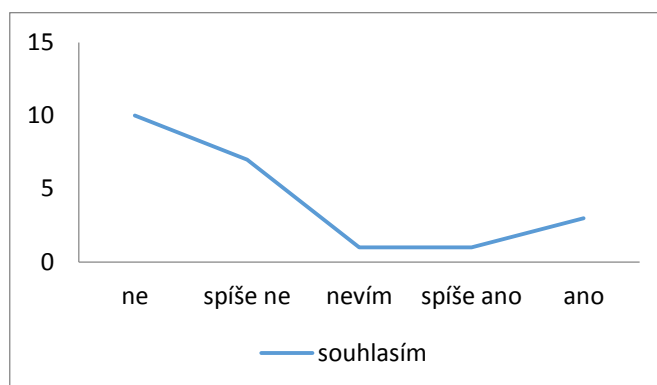
Odpověď	Responzí	Podíl
Ano	5	22,7 %
Ne	17	77,3 %

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 13 byla zaměřena na výši příspěvku na jednoho opatrovance, který je financován ze státního rozpočtu prostřednictvím příspěvku na výkon přenesené působnosti. Cílem bylo zjištění, zda výše příspěvku odpovídá skutečným nákladům obce na jednoho opatrovance. 10 obcí (45,5%) odpovědělo, že příspěvek neodpovídá skutečným nákladům, 5 obcí (22,7%) je názoru, že příspěvek spíše neodpovídá, 6 obcí (27,3%) shledává příspěvek na hranici, pouze 1 obec pokládá příspěvek za dostatečný.

Údaj o omezení svéprávnosti již není zaznamenáván na občanském průkazu. Zda s touto skutečností obce souhlasí, zkoumala otázka č. 14. Deset obcí (45,5 %) nesouhlasí, sedm obcí (31,8%) spíše nesouhlasí, jedna obec (4,5%) nemá vyhraněný názor, jedna obec (4,5%) spíše souhlasí a tři obce (13,6%) zcela souhlasí.

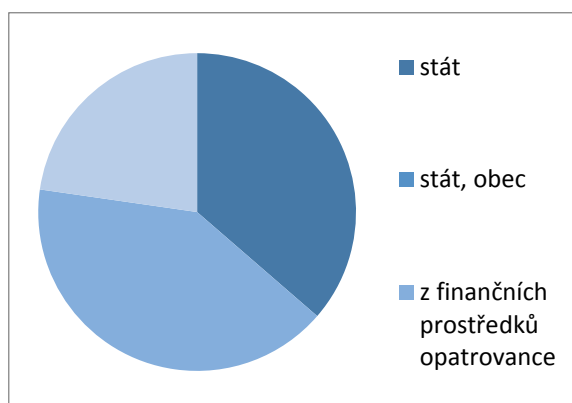
Graf 6: Souhlasíte s faktem, že údaj o omezení svéprávnosti není zaznamenáván na občanském průkazu?

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 15 zněla: Jaké je nejlepší řešení navýšení finančních prostředků na opatrovance. Finanční prostředky mohou být navýšeny prostřednictvím státního rozpočtu (odpovědělo 8 respondentů, tj. 36,4%), ze státního rozpočtu a účasti obecního rozpočtu (0% respondentů), z finančních prostředků opatrovance (návrh 9 obcí, tj. 40,9%), kombinaci státního rozpočtu, obecního rozpočtu a prostředků opatrovance zvolilo 5 obcí, tj. 22,7%.

Graf 7: Navýšení finančních prostředků na opatrovnice

Zdroj: vlastní zpracování

Zda obce shledávají pravomoce veřejného opatrovníka jako dostatečné, řešila otázka č. 16. Zde stejný počet respondentů využil možnost ano i spíše ne.

Tabulka 5: Jsou pravomoce veřejného opatrovníka dostatečné?

Odpověď	Počet responzí	Podíl %
ne	5	22,7
spíše ne	6	27,3
nevím	4	18,2
spíše ano	1	4,5
ano	6	27,3

Zdroj: vlastní zpracování

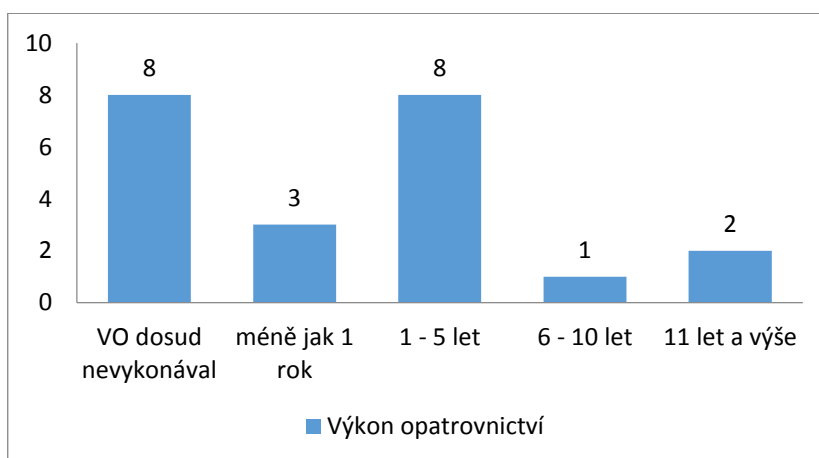
Otázka č. 17 byla zvolena jako otevřená otázka: „Pokud byste mohli rozšířit pravomoce veřejného opatrovníka, jaké by to byly?“ Odpovědi byly následující:

- nevím, nemám zkušenosti (9 obcí)
- pravomoci jsou dostatečné (1 obec)
- možnost rozhodovat o věcech přes telefon - v situacích, kdy je to nezbytné. Pokud je veřejný opatrovník na dovolené, není třeba možné rozhodnout a podepsat nezbytné výdaje, nebo souhlas s hospitalizací. Obce nemohou hradit ze svých prostředků neustálou pohotovost zaměstnanců a zaměstnanci mají právo na dovolenou (1 obec)

- oprávnění jednat v osobních záležitostech alespoň prostřednictvím poradního hlasu před soudem (1 obec)
- možnost vstoupit do dědického řízení z důvodu kompenzace nákladů vynaložených v souvislosti s péčí o opatrovance, neboť někteří opatrovanci mají příbuzné, kteří se o něj mohou, ale nechtějí postarat (1 obec)
- možnost kdykoli požádat o přezkum zdravotního stavu a následného přezkoumání omezení soudem (1 obec)
- rozhodnout o dalším finančním navýšení odpovídající realitě (do vymezené částky) – zdůvodnitelné (1 obec)
- právo vstoupit do příbytku opatrovance (1 obec)
- účast u soudního řízení při stanovování a úpravě jednání opatrovance, co může a nemůže – kolizní opatrovník nezná našeho opatrovance tak dobře jako my (1 obec)
- větší pravomoce při hospodaření s financemi, vstup do nemovitosti. (3 obce)
- možnost nahlédnout do centrálního registru dlužníků (2 obce).

Otázka č. 18 zjišťovala, jak dlouho obce vykovávají funkci veřejného opatrovníka. Veřejného opatrovníka dosud nevykonávalo 8 obcí (36,4%), méně jak 1 rok 3 obce (13,6%), v době od 1 – 5 let 8 obcí (36,4%), v intervalu 6 – 10 let 1 obec (4,5%) a poslední možnost 11 let a výše si zvolili dvě obce (9,1%) z celkového počtu.

Graf 8: Výkon funkce veřejného opatrovníka

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 19 byla zvolena již jen jako doplňující, se zaměřením na nejvyšší ukončené vzdělání respondentů. Možnosti odpovědí byli vyučen, vyučen s maturitou, středoškolské, vyšší odborné a vysokoškolské vzdělání. Nejvíce respondentů – 15 z celkového má středoškolské vzdělání, možnost vzdělání vyučen v oboru nebyla využita.

Tabulka 6: Jaké je vaše nejvyšší ukončené vzdělání?

Vzdělání	Počet responzí	Podíl v %
vyučen	0	0
vyučen s maturitou	4	18,2
středoškolské	15	68,2
vyšší odborné	1	4,5
vysokoškolské	2	9,1

Zdroj: vlastní zpracování

4.2.2 Návrhy na podporu veřejného opatrovnictví

Úprava legislativy

Z dotazníkového šetření, dostupných metodik, záznamů z porad a materiálů z různých seminářů vyplývá, že největším problémem výkonu veřejného opatrovnictví je nedostatečná opora v legislativě - nikde není přesně stanoveno kdo a co má dělat, jaké jsou práva a povinnosti obou zúčastněných stran – opatrovníka i opatrovance. Veřejný opatrovník by měl dále průběžně sledovat změny ve stávající legislativě vztahující se k opatrovnictví a dále se průběžně v této oblasti vzdělávat. Vzhledem ke skutečnosti, že neexistuje typově stejný opatrovanec, je důležité každý případ řešit individuálně s maximální pozorností. Opatrovník by měl tedy sledovat i další dokumenty, např. webové stránky Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, Reforma opatrovnictví – Liga lidských práv, Liga lidských práv, Veřejný ochránce práv, Sociální práce, Svaz měst a obcí České republiky, kde jsou často uváděny problémy z praxe a k nim i doporučený náležitý postup řešení.

S úpravou legislativy souvisí i znovuzavedení údaje o omezení svéprávnosti, který je z hlediska prokazování totožnosti irelevantním údajem, ale v případě ochrany klienta velmi důležitý. Bylo by zamezeno zneužití klienta jinou osobou např. ve věcech spotřebitelských úvěrů, nebankovních úvěrů a podomních prodejů.

Z výše uvedeného vyplývá, že je nejen třeba dokončit zákon o opatrovnictví, kdy proces přípravy zákona probíhá již od roku 2013, ale zajistit i provázanost ostatních zákonů právě v návaznosti na veřejné opatrovnictví.

Personální zabezpečení výkonu veřejného opatrovnictví

Ze zavedení nové správní činnosti „při výkonu veřejného opatrovnictví“ vyplývá, že na veřejného opatrovníka jsou kladeny větší požadavky na jeho znalosti. Není zde možnost jakýmkoli způsobem zohlednit délku praxe výkonu opatrovnictví, ani uznání rovnocennosti vzdělání¹³. Starosta na obci I. nebo II. typu je z 95% neuvolněným členem zastupitelstva a jeho rozsah činnosti je natolik obsáhlý, že problematika a faktický výkon opatrovnictví nejsou jeho hlavní prioritou. Zde je nutné položit si otázku: „Má opatrovnictví stále vykonávat starosta obce?“ V mikroregionu Vranovsko je v 18 obcích chod obce i obecního úřadu zabezpečován pouze jedním pracovníkem, ve dvou obcích dvěma zaměstnanci, v jedné obci jsou čtyři zaměstnanci a Městys Vranov nad Dyjí jako obec s pověřeným úřadem disponuje devíti pracovníky. Na základě této skutečnosti a provedeného výzkumu je zřejmé, že malé obce nejsou schopny personálně veřejné opatrovnictví zabezpečit a v případě, že by se v nadcházejících letech staly veřejným opatrovníkem, využili by zřejmě možnosti výkonu opatrovnictví prostřednictvím veřejnoprávní smlouvy pracovníka Městyse Vranov nad Dyjí. Městys Vranov nad Dyjí veřejné opatrovnictví vykonává, pracovník byl přihlášen k přípravě a ověření zvláštní odborné způsobilosti zkouškou pro správní činnost při výkonu veřejného opatrovnictví a je tedy na výkon opatrovnictví připraven. Vzhledem k tomu, že funkce veřejného opatrovníka Městyse Vranov nad Dyjí nakumulována z více agend (Veřejný opatrovník, Sociální pracovník, Silniční správní úřad Městyse Vranov nad Dyjí a Správa majetku městyse), je nutné funkci rozdělit. Vykovávané agendy spolu nesouvisí a je i nezbytné vymezit roli opatrovníka a roli sociálního pracovníka pro kvalitní fungování výkonu veřejného opatrovnictví. Provedení v praxi, by samozřejmě pro Městys Vranov nad Dyjí nebylo zcela jednoduché, ať z hlediska finančního zabezpečení či prostorové kapacity úřadu, kde není možnost rozšíření o další kancelář.

Financování veřejného opatrovnictví

Personální zabezpečení opatrovnictví je nedílnou součástí otázky týkající se financování veřejného opatrovnictví. V případě, že shrneme veškeré náklady spojené s opatrovnictvím,

¹³ Vyhláška č. 304/2012 Sb. o uznání rovnocennosti vzdělání úředníků územních samosprávných celků.

náklady na zaměstnance, průběžné vzdělávání zaměstnanců, náklady na telefon, poštovné, cestovní náhrady spojené s výkonem opatrovnictví není výše příspěvku ve výši 29 000,- Kč na opatrovance adekvátní. Řešením by byla možnost navýšení příspěvku od státu, s tím, že příspěvek bude podléhat zúčtování, bude následně vypořádán a nebude docházet k nedočerpání nebo případnému přečerpání finančních prostředků. Část výdajů by mohla být hrazena i z prostředků opatrovance, který ve většině případů má invalidní či starobní důchod nebo i zavedením možnosti vstupu opatrovníka do dědického řízení z důvodu kompenzace nákladů vynaložených v souvislosti s přímou péčí o opatrovance, neboť někteří opatrovanci mají příbuzné, kteří se o něj starat mohou, ale postarat se nechtějí. Opatrovanci, kteří nemají nárok na invalidní ani starobní důchod a nemají žádné příbuzné, kteří by se o ně mohli postarat, a jsou defacto klienty hmotné nouze, by měl podpořit stát. Praktickým příkladem je opatrovanec Městyse Vranov nad Dyjí, nemá nárok na invalidní ani starobní důchod, nemá prokazatelné náklady, tedy je bez nároku na příspěvek a doplatek na bydlení, je tedy odkázaný pouze na dávku hmotné nouze ve výši 3 400,- Kč, což vzhledem k jeho věku stačí stěží na základní životní potřeby.

5 ZÁVĚR

Bakalářská práce na téma „Mechanismy sociální péče v obcích: problematika opatrovnictví“ charakterizovala veřejné opatrovnictví, které je specifickou složkou sociální práce, spojené s výkonem sociální politiky státu, prostřednictvím spolupráce veřejného opatrovníka s rodinou opatrovance, státními i nestátními institucemi. Cílem bakalářské práce byly návrhy na zefektivnění a podporu výkonu veřejného opatrovnictví nejen v mikroregionu Vranovsko. Dále bylo cílem zjištění stávající situace a případné připravenosti obcí vykonávat veřejné opatrovnictví v kontextu finančního a personálního zabezpečení.

Prostřednictvím dotazníkového šetření byla získána a následně zpracována relevantní data, na základě kterých byla navržena opatření na podporu výkonu veřejného opatrovnictví. Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že obce shledávají velký problém v nedostatečné opoře v legislativě. Návrhové opatření k této skutečnosti spočívá nejen v dokončení zákona o opatrovnictví a zajištění provázanosti ostatních zákonů právě v návaznosti na veřejné opatrovnictví, ale i průběžným dalším vzděláváním ve formě seminářů, kurzů a webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, Ligy lidských práv, Veřejného ochránce práv, Sociální práce, Svazu měst a obcí České republiky.

Teze, že výkon opatrovnictví je pro obce finančně a personálně náročný, byla potvrzena, ne však negativním způsobem, kdy by obce o opatrovnictví nestály. Obce se jen potýkají s problémem nedostatečného finančního zabezpečení, který nedílně souvisí s personálním zabezpečením. V případě navýšení příspěvku na výkon opatrovnictví, lze zabezpečit kvalifikované pracovníky nebo navýšit počet stávajících pracovníků. Navýšení počtu pracovníků by bylo nutné především u větších obcí, kdy se pracovníci z důvodu náročnosti výkonu nedostatečně věnují svým opatrovancům, nevnímají jeho přání a potřeby, a jejich pochybení se často stává předmětem stížností Veřejného ochránce práv, např. Stanovisko veřejného ochránce práv, vedené pod spisovou značkou 6677/2013/VOP. Menší obce mají oproti větším výhodu – znají se navzájem, denně se stýkají, umí rychle reagovat na nečekané skutečnosti. Opatření k financování opatrovnictví bylo na základě analýzy navrženo následovně: navýšení příspěvku od státu, s tím, že příspěvek bude podléhat zúčtování a bude následně vypořádán; část výdajů by mohla být hrazena i z invalidního či starobního důchodu opatrovance nebo formou úpravy práv opatrovníka a zavedením možnosti vstupu opatrovníka do dědického řízení z důvodu kompenzace nákladů vynaložených v souvislosti s přímou péčí o opatrovance.

Obce mikroregionu Vranovsko by v současnosti spíše využily možnosti výkonu veřejného opatrovnictví prostřednictvím veřejnoprávní smlouvy Městyssem Vranov nad Dyjí. Městys Vranov nad Dyjí v současnosti opatrovnictví vykonává a je na ně připraven. Návrhové opatření pro Městys Vranov nad Dyjí: vzhledem k tomu, že je funkce veřejného opatrovníka nakumulována z více nepříbuzných agend je nutné funkci rozdělit.

Vzhledem ke skutečnosti, že opatrovanci mají rozdílné omezení, rozdílné přání, zájmy a potřeby, je nutné každý případ hodnotit a řešit individuálně a nepodceňovat časovou náročnost této funkce. Pro správné fungování vztahu mezi opatrovníkem a opatrovancem je důležitá komunikace a vzájemné naslouchání, což nelze vyřešit ani sebelepší legislativou či metodickou pomocí.

Zpětná vazba po vyplnění dotazníku formou telefonického rozhovoru nebo prostřednictvím e-mailu přímo pracovníkovi pověřeného výkonem opatrovnictví na Úřadu městyse Vranov nad Dyjí dokázala, že obcím institut opatrovnictví není lhostejný.

Sociální politika se stejně jako veřejné opatrovnictví orientuje na člověka, předchází vzniku sociálních problémů nebo řeší již vzniklé problémy a územní samosprávné celky (obce) by měly mít vytvořeny takové podmínky, které by pro ně byly přijatelné a tyto oblasti podporovaly.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Bibliografie

ELICHOVÁ, Markéta, 2017. *Sociální práce Aktuální otázky*. 1.vyd. Praha: Grada, 264 s. ISBN 978-80-271-0080-4

GULOVÁ, Lenka, 2011. *Sociální práce: pro pedagogické obory*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 208 s. ISBN 978-80-247-3379-1

KREBS, Vojtěch a kol., 2015. *Sociální politika*, 6. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 568 s. ISBN 978-80-7478-921-2

MATOUŠEK, Oldřich a kol., 2008. *Metody a řízení sociální práce*. 2. vyd. Praha: Portál, 384 s. ISBN 978-80-7367-502-8

MATOUŠEK, Oldřich a kol., 2012. *Základy sociální práce*. 3. vyd. Praha: Portál, 312 s. ISBN 978-80-262-0211-0

MATOUŠEK, Oldřich, Jana KOLÁČKOVÁ a Pavla KODYMOVÁ (eds.), 2010. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 2. vyd. Praha: Portál, 352 s. ISBN 978-80-7367-818-0

PILÁT, Miroslav, 2015. *Komunitní plánování sociálních služeb v současné teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 200 s. ISBN 978-80-262-0932-4.

POTŮČEK, Martin, 1995. *Sociální politika*. 1. vyd. Praha: az servis, 137 s. ISBN 80-85850-01-X.

TOMEŠ, Igor a kol., 2009. *Sociální správa: Úvod do teorie a praxe*, 2. vyd. Praha: Portál, 304 s. ISBN 978-80-7367-483-0

TOMEŠ, Igor, 2010. *Teorie a metodologie sociální politiky*, 1. vyd. Praha: Portál, 2010, 440 s. ISBN 978-80-7367-680-3

Internetové zdroje

Zprávy z IFSW [online]. Společnost sociálních pracovníků ČR, c2017 [cit. 2017-11-05]. Dostupné z: <http://socialnipracovnici.cz/sekce-socialnich-pracovniku/article/co-je-ifsw>

ČEBIŠOVÁ, Radka, Aurélie CHÁBOVÁ, Milena JOHNOVÁ, Dana KOŘÍNKOVÁ a Veronika ŠKOPOVÁ, 2013. *Dobrá praxe opatrovnictví* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 77 s. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/19280/Opatrovnictvi_Manual_tisk.pdf

Česká tisková kancelář *Infografika* [online], c2017 [cit. 2017-11-05]. Dostupné z: <http://multimedia.ctk.cz/grafika/document/13514485/73>

Dotazník zdarma | Vytvořit online dotazník | Survio.com [online]. c2018 [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <http://www.survio.com/cs/>

Komunitní plánování – věc veřejná (přívodce) [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, c2005 [cit. 2017-11-05]. Dostupné z <http://www.mpsv.cz/cs/847>

Metodika stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy [online], 2007. Praha: Ministerstvo vnitra, 17 s. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/lrv/ria/metodiky/Naklady-na-vykon-statni-spravy.pdf>

Metodika výkonu opatrovnictví [online], 2015. Karlovy Vary: Instand, 80 s. Dostupné z: <http://www.instand.cz/cz/metodika-vykonu-opatrovnictvi.html>

Městys Vranov nad Dyjí [online], c2007-2016. Městys Vranov nad Dyjí – oficiální stránky, [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <http://www.ouvranov.cz/>

Nejčastější dotazy k veřejnému opatrovnictví, c2016. Deník veřejné správy [online]. Praha: Triada, [cit. 2017-10-31]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz>

Obce a sociální politika, c2015. Deník veřejné správy [online]. Praha: Triada, [cit. 2017-10-31]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz>

Vzory dokumentů k výkonu agendy veřejného opatrovnictví. Portál Jihomoravského kraje, c2018 [online]. Brno: Portál Jihomoravského kraje, [cit.2018-03-27]. Dostupné z: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=354842&TypeID=2>

Příručka dobré praxe v oblasti Komunitního plánování sociálních služeb [online] 2013. Krajský úřad Jihomoravského kraje 25 s. Dostupné z: www.socialnisluzby-jmk.cz

O nás. SOLA Šafov, c2008 [online], Šafov: Sola Šafov, [cit. 2018-03-13]. Dostupné z <http://www.sola-safov.cz>

Zahraniční zdroj

Global definition of social work [online]. IFSW, c2017 [cit. 2017-11-05]. Dostupné z: <http://ifsw.org/policies/definition-of-social-work/>

Právní předpisy

Zákon č. 73/2011 Sb., Zákon o úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 9. 2. 2011. ISSN 1211-1244.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. 22. 3. 2012. ISSN 1211-1244.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. 14. 3. 2006. ISSN 1211-1244.

Zákon č. 128/2000 Sb., Zákon o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. 12. 4. 2000. ISSN 1211-1244.

7 SEZNAM TABULEK, OBRÁZKŮ A GRAFŮ

Tabulka 1: Počet opatrovanců a výše příspěvku u obcí v Jihomoravském kraji.....	28
Tabulka 2: Výše příspěvku na výkon státní správy Městyse Vranov nad Dyjí na rok 2018....	33
Tabulka 3: Výkon funkce veřejného opatrovníka	42
Tabulka 4: Financování zkoušky zvláštní odborné způsobilosti z rozpočtu obce.....	44
Tabulka 5: Jsou pravomoce veřejného opatrovníka dostatečné?.....	46
Tabulka 6: Jaké je vaše nejvyšší ukončené vzdělání?	48
Obrázek 1: Názory na zajištění vybraných oblastí sociální politiky v ČR.....	12
Obrázek 2: Počet opatrovanců dle typu obce	25
Obrázek 3: Obce dle osoby vykonávající činnost veřejného opatrovníka.....	26
Obrázek 4: Organizační schéma úřadu městyse Vranov nad Dyjí	38
Graf 1: Na jakém typu obce působíte?	41
Graf 2: Vykovává vaše obec funkci veřejného opatrovníka?.....	41
Graf 3: Výkon funkce veřejného opatrovníka	42
Graf 4: Je funkce výkonu veřejného opatrovníka sociálního pracovníka neslučitelná?.....	43
Graf 5: Zavedení nové správní činnosti bez ohledu na délku praxe při výkonu veřejného opatrovnictví	44
Graf 6: Souhlasíte s faktem, že údaj o omezení svéprávnosti není zaznamenáván na občanském průkazu?.....	45
Graf 7: Navýšení finančních prostředků na opatrovance	46
Graf 8: Výkon funkce veřejného opatrovníka	47

8 SEZNAM PŘÍLOH

Etický kodex opatrovníka

Pověření k výkonu funkce veřejného opatrovníka

Zpráva o činnosti opatrovníka

Dotazník

9 PŘÍLOHY

Příloha I: Etický kodex opatrovníka

ETICKÝ KODEX OPATROVNÍKA

PRINCIPY

1. **Smyslem opatrovnictví je naplnění a ochrana práv a zájmů člověka při právním jednání a zapojení člověka do společnosti.**
2. **Výkon opatrovnictví je založen na respektování přirozené důstojnosti člověka, jeho samostatnosti a osobní nezávislosti.**
3. **Úkolem opatrovníka není řídit život člověka, jehož je opatrovníkem, ani o něm rozhodovat.**

PRAVIDLA

1. Opatrovník poskytuje člověku veškerou potřebnou podporu pro to, aby mohl přijímat vlastní rozhodnutí:

- opakovaně (průběžně) zjišťuje přání člověka;
- pomáhá člověku rozhodnout se;
- srozumitelně mu vysvětluje povahu a následky jeho možných rozhodnutí;
- respektuje rozhodnutí člověka, pokud je to možné, a to i pokud je vnímá jako rozhodnutí nerozumná;
- při činění právních jednání vždy vysvětlí člověku srozumitelně povahu a následky rozhodnutí, které je potřeba učinit.

2. Opatrovník dbá o to, aby člověk žil život dle svých představ:

- nesmí vycházet jenom z toho, co sám považuje za dobré;
- dbá, aby způsob života (nelze-li tomu rozumně odporovat) odpovídal i zvláštním představám a přáním člověka;
- nesmí člověka ponižovat, nic mu přikazovat a zakazovat, dělat rozhodnutí za něj a bez jeho vědomí;
- musí s člověkem jednat důstojně a uctivě;
- činí právní jednání v souladu s vůlí a přáními člověka, pokud je zřejmé, že jejich realizací nedojde k poškození člověka;
- pouze v případě, že není možné zjistit aktuální vůli nebo preference člověka, jedná opatrovník v zájmu člověka, a to s řádnou péčí a svědomitostí – na základě znalostí aktuální situace, osobního příběhu a dříve vyjádřených preferencí člověka;
- omezí na minimum negativní rušivé a omezující zásahy do života člověka.

3. Opatrovník dbá, aby způsob života člověka nebyl v rozporu s jeho schopnostmi:

- jedná pouze v těch oblastech, ve kterých to člověk s omezením potřebuje (to vychází z výroku soudního rozhodnutí);
- průběžně vyhodnocuje, zda člověk skutečně stále potřebuje podporu a zastupování opatrovníkem;
- vidí-li některá opatření či omezení (např. opatrovnictví) jako zbytečně omezující, nebo nepotřebná, upozorňuje na to a usiluje o změnu;
- usiluje o to, aby člověk nabyl více schopností a dovedností, nebo je udržel, a aby měl takovou potřebnou podporu, která by umožnila snižovat závislost na opatrovníkovi.

4. Opatrovník se aktivně domáhá naplňování práv člověka:

- dbá o zdravotní stav člověka (dostatečný přísun léků, zajištěnou péči);
- podniká potřebné kroky k nápravě, zjistí-li, že jsou práva člověka porušována či ohrožena;
- chrání člověka před zanedbáváním, špatným zacházením a mučením, zneužíváním a vykořisťováním.

5. Opatrovník má s člověkem dobrý vztah na bázi rovnocenného partnerství:

- komunikuje s ním způsobem, kterému člověk rozumí a který mu vyhovuje, a to i za pomoci dalších osob, pokud je to potřeba;
- je s člověkem v častém a pravidelném kontaktu (osobním, telefonickém, písemném, či jinými prostředky);
- jedná poctivě a v dobré víře;
- projevuje o člověka skutečný zájem;
- vykonává svou činnost opatrovníka jen pro takový počet osob, který mu umožňuje věnovat se dostatečně každé z nich.

6. Opatrovník spolupracuje s ostatními osobami, které člověku poskytují přirozenou i profesionální podporu:

- usiluje o zajištění sociální podpory v blízkém okolí člověka;
- oslovuje důvěryhodné osoby k výkonu podporovaného rozhodování, případně členství v opatrovnické radě;
- spolupracuje se sociálním okolím člověka – s příbuznými, s podpůrci, opatrovnickou radou (pokud existuje) apod.;
- spolupracuje s pracovníky pomáhajících profesí.

7. Opatrovník usiluje o to, aby člověk žil v běžném prostředí:

- podporuje život člověka v přirozeném prostředí jeho domova a k tomu vyhledává adekvátní terénní a ambulantní služby, je-li to potřeba;
- působí tak, aby se člověk nedostal do ústavu a žil v co nejméně omezujícím prostředí;
- pokud je člověku poskytována pobytová sociální služba, zvažuje, zda není vhodné zajistit služby v méně omezujícím prostředí.

8. Opatrovník nezneužívá svojí pozice:

- netěží ze svého postavení žádné výhody;
- při konfliktu s člověkem žádá o pomoc třetí stranu;
- vyhýbá se jakýmkoli střetům mezi svými zájmy a zájmy člověka, za něhož činí právní jednání;
- dojde-li ke střetům zájmů, obrací se na soud.

9. Opatrovník se vzdělává v otázkách opatrovnictví a v souvisejících tématech.

Příloha II: Pověření k výkonu funkce veřejného opatrovníka

Obec ...
Adresa ...

POVĚŘENÍ

Obec zastoupená starostou pověřuje zaměstnance obce pana/paní, funkční zařazení....., nar., osobní číslo zaměstnance

k výkonu funkce veřejného opatrovníka

u opatrovance, nar., trvale bytem, tč. (jinde, např. Domov pro seniory)

aby výše uvedeného opatrovance zastupoval na základě rozhodnutí okresního soudu č.j., kterým byla obec ustanovena veřejným opatrovníkem.

Uvedený zaměstnanec je oprávněn zastupovat výše uvedeného opatrovance v právním jednání, ve kterém je omezen samostatně jednat a spravovat jeho jmění.

V případě nepřítomnosti výše uvedeného zaměstnance je oprávněn tohoto zaměstnance zastoupit a vykonávat veřejné opatrovnictví u výše uvedeného opatrovance pan/paní, funkční zařazení, nar., osobní číslo zaměstnance

Pověření se uděluje od na dobu neurčitou a zaniká ukončením veřejného opatrovnictví, odvoláním tohoto pověření, ukončením pracovního poměru zaměstnance nebo přeřazením zaměstnance na jinou práci. Zaměstnanec je povinen po ukončení výkonu veřejného opatrovnictví toto pověření odevzdat zaměstnavateli.

V obci dne

.....
Jméno
Starosta

kulaté razítko obce/města

Pověření přijímá

.....
Jméno
Zaměstnanec

MĚSÍČNÍ PRAVIDELNÉ VÝDAJE:

Název	Výše částky	Jak je hrazeno (hotovostně, z jakého účtu, na jaký účet...)
Celkem:		

ROČNÍ PRAVIDELNÉ VÝDAJE:

Název	Výše částky	Jak je hrazeno (hotovostně, z jakého účtu, na jaký účet...)
Celkem:		

MIMOŘÁDNÉ JEDNORÁZOVÉ NAKLÁDÁNÍ S FINANČNÍMI PROSTŘEDKY
PŘÍJMY, VÝDAJE I ZMĚNY (ZRUŠENÍ ÚČTU, VYPOVĚZENÍ POJIŠTĚNÍ ATD.)

Název	Výše částky	Zdůvodnění
Celkem:		

FINANČNÍ MAJETEK (ÚČTY, VKLADNÍ KNÍŽKY, STAVEBNÍ SPOŘENÍ, ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ...)

Název produktu	Číslo účtu/knížky/pojištění	Zůstatek k 31. 12. _____
Celkem:		

NEMOVITÝ MAJETEK (POZEMKY, BUDOVY, BYTY – STAV K 31. 12. _____)

Název nemovitosti	Adresa nemovitosti/kde se nachází

MOVITÝ MAJETEK (OSOBNÍ AUTOMOBIL, ŠPERKY...)

Název movité věci	Kde se nachází, kdo ji má v držení/kdo ji užívá

DLUHY

Věřitel	Částka

POHLEDÁVKY

Dlužník	Částka

Jaký je rámcově zdravotní stav opatrovance?

Jak je udržováno pravidelné spojení opatrovníka s opatrovancem?

Další podstatné záležitosti, které byly za uplynulé období za opatrovance řešeny a které chce opatrovník soudu sdělit:

V _____ dne _____

Podpis opatrovníka:

Veřejný opatrovník

Dobrý den,

jmenuji se Lenka Franeková, jsem studentkou SVŠEa zpracovávám bakalářskou práci na téma "Mechanismy sociální péče v obcích: problematika opatrovnictví". Touto cestou bych Vás chtěla požádat o vyplnění dotazníku vztahující se k této problematice.

1. Na jakém typu obce působíte?

- I. typu
- II. typu
- III. typu

2. Je vaše obec ustanovena veřejným opatrovníkem?

- ano
- ne

3. V případě, že vaše obec je/bude ustanovena veřejným opatrovníkem, vykonáváte/budete zajišťovat veřejné opatrovnictví v rámci vaší práce v oblasti výkonu své přenesené působnosti, nebo využijete možnosti výkonu opatrovnictví prostřednictvím veřejnoprávní smlouvy?

- v rámci práce v oblasti výkonu své přenesené působnosti
- veřejnoprávní smlouva

4. Kdo na vaší obci vykonává funkci veřejného opatrovníka?

- starosta
- pověřený pracovník
- naše obec v současnosti nevykonává funkci veřejného opatrovníka

5. V případě, že funkci veřejného opatrovníka vykonává pověřený pracovník, je funkce veřejného opatrovníka jeho/Vaší hlavní pracovní náplní?

Nápověda k otázce: V případě, že je jeho/vaše funkce kumulovaná s jinou funkcí, uveďte prosím druh kumulace a výši pracovního úvazku (např. účetní obce 0,8 + veřejný opatrovník 0,2). V případě, že Vaše obec veřejného opatrovníka v současné době nevykonává, odpovězte NE.

6. Počet opatrovanců vaší obce

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10

7. Kolik pracovníků je pověřeno výkonem veřejného opatrovnictví na vašem úřadě?

Nápověda k otázce: V případě, že Vaše obec v současnosti nevykonává veřejné opatrovnictví odpovězte 0.

8. Funkce výkonu veřejného opatrovníka je poměrně časově náročná (vedení spisové dokumentace, řízení na úřadech, vedení finančních prostředků opatrovance, oblast zdravotní péče). Je dle vašeho názoru počet pracovníků vykonávajících na vaší obci funkci veřejného opatrovníka dostačující?

	1	2	3	4	5	
ne	☐	☐	☐	☐	☐	ano

9. Dle doporučení a stanovisek je funkce výkonu veřejného opatrovníka a sociálního pracovníka neslučitelná a je velký problém stanovit hranice, kdy končí veřejné opatrovnictví a začíná výkon sociální práce.

Nápověda k otázce: *Souhlasíte s tímto tvrzením?*

	1	2	3	4	5	
ne	☐	☐	☐	☐	☐	ano

10. Hodnotíte současný legislativní rámec opatrovnictví včetně dostupných metodik k výkonu opatrovnictví jako vyhovující?

	1	2	3	4	5	
ne	☐	☐	☐	☐	☐	ano

11. Na veřejného opatrovníka jsou kladeny vysoké požadavky v oblasti průběžného vzdělávání v oblasti legislativy, práva, ekonomie, sociální a zdravotnictví..... . Vyhláškou č. 173/2017 Sb., o zvláštní odborné způsobilosti úředníků územních samosprávných celků, byla zavedena nová správní činnost "při výkonu veřejného opatrovnictví" a není jakkoli zohledněna délka praxe v této správní činnosti.

Nápověda k otázce: *Souhlasíte s touto inovací?*

	1	2	3	4	5	
ne	☐	☐	☐	☐	☐	ano

12. Nová správní činnost při výkonu veřejného opatrovnictví a s ní spojená zkouška zvláštní odborné způsobilosti znamená pro obce zvýšení nákladů na vzdělávání zaměstnanců. Souhlasíte s tím, že obce budou tyto náklady hradit ze svých prostředků?

- ano
 ne

13. Výkon opatrovnické funkce je přenesenou působností - příspěvek na jednoho opatrovance činí 29 000,- Kč. Odpovídá tato částka dle vašeho názoru skutečným nákladům obce na jednoho opatrovance?

Nápověda k otázce: (náklady na zaměstnance, telefony, školení, cestovní náklady)

	1	2	3	4	5	
ne	☐	☐	☐	☐	☐	ano

14. Údaj o omezení svéprávnosti není již zaznamenán na občanském průkazu. Souhlasíte s tímto rozhodnutím?

	1	2	3	4	5	
ne	☐	☐	☐	☐	☐	ano

15. Jaké je podle Vás nejlepší řešení navýšení finančních prostředků na opatrovance?

Nápověda k otázce: Hradí:

- stát
 stát + obec
 z finančních prostředků opatrovance
 stát, obec, opatrovanec

16. Jsou pravomoci veřejného opatrovníka dle vašeho názoru dostatečné?

	1	2	3	4	5	
ne	☐	☐	☐	☐	☐	ano

17. Pokud byste mohli rozšířit pravomoci veřejného opatrovníka, jaké by to byly?

18. Jak dlouho vykonáváte funkci veřejného opatrovníka?

- veřejného opatrovníka jsem doposud nevykonával/a
- méně jak 1 rok
- 1 - 5 let
- 6 - 10 let
- 11 let a výše

19. Jaké je vaše nejvyšší ukončené vzdělání?

- vyučen
- vyučen s maturitou
- středoškolské
- vyšší odborné
- vysokoškolské

Děkuji za vyplnění dotazníku a Vaše názory k problematice veřejného opatrovníka.